

SVĚTÝ METOD

ARCIBISKUP MORAVSKÝ A PANONSKÝ,
UČITEĚ SLOVENSKÝ.

Na pamiatku tisícpädesiatročného jubilea
od smrti nášho apoštola, prvého arcibiskupa
a apoštolského legáta všetkých Slovanov.

Napísal a vydal :

PAVEL SPIŠÁK,
kňaz biskupstva prešovského.

Svätý Cyril a Metod, apoštolovia Slovanov.

Oprava.

Strana	3 riadok*	12 je:	omša	miesto:	omšu.
"	4	" 35	" Sovanom	"	Slovanom.
"	5	" 6	" S meste	"	V meste.
"	6	" 8-9	" obrat	"	obrad.
"	7	" 4	" obrat	"	obrad.
"	7	" 7	" ciolom	"	cialom.
"	7	" 21	" Balkánsky	"	Balkánaki.
"	11	" 8	" alateru	"	alateru.
"	13	" 22	" apoštoľovia	"	apoštoľovia.
"	16	" 8	" odmaľoval	"	odmaľovať.
"	17	" 16	" vylúčení	"	vylúčený.
"	17	" 20	" bez božnej	"	bezbožnej.
"	17	" 41	" vložené	"	vyložené.
"	17	" 41	" služby	"	služby.
"	18	" 36	" písaním	"	písaným.
"	18	" 38	" mrtveho	"	mrtvého.
"	19	" 16	" mrtveho	"	mrtvého.
"	19	" 32	" mrtveho	"	mrtvého.
"	20	" 4	" ve'mi	"	veľmi
"	20	" 8	" piskupov	"	biskupov
"	20	" 37	" otvorene	"	otvorene.
"	21	" 20	" nemeom	"	Nemcom.
"	22	" 33	" stratili	"	stratili.
"	22	" 39	" hodnotu	"	jednotu.
"	28	" 5	" obrat	"	obrad.
"	30	" 24	" nemecký	"	nemeckí.
"	33	" 10	" štvť	"	štvrt.
"	34	" 27	" svojho	"	svojho.
"	35	" 7	" asocia	"	asocia.
"	37	" 23	" nastúpil	"	nastúpila.
"	38	" 29	" kňazovv	"	kňazov
"	40	" 10	" kláštoroch	"	v kláštoroch.
"	45	" 13	" opradu	"	obradu
"	46	" 21	" Gehard	"	Gerhard.
"	48	" 16	" nemci	"	Nemci.
"	48	" 19	" nencofilovia	"	nemcofilovia.
"	48	" 26	" ríše	"	ríši.
"	49	" 19	" cyrilometoddejská	"	cyrilometodejská.
"	49	" 31	" majetkou	"	majetkov
"	50	" 28	" ustálená	"	ustálené.
"	51	" 31	" sjednotili	"	sjednotily.
"	51	" 33	" z Rímom	"	s Rímom.

11 Obráz: Príchod sv. Cyrila a Metoda na Veľhrad.

* Riadky sú počítané od vrchu.

SVĚTÝ METOD

ARCIBISKUP MORAVSKÝ A PANONSKÝ,
UČITEĽ SLOVIENSKY.

**Na pamiatku tisícpädesiatročného jubilea
od smrti nášho apoštola, prvého arcibiskupa
a apoštolského legáta všetkých Slovanov.**

Napísal a vydal :

PAVEL SPIŠÁK,
kňaz biskupstva prešovského.

Svätý Cyril a Metod, apoštolovia Slovanov.

Úvodom.

Náš Spasiteľ Ježiš Kristus založil sv. cirkvi a ustanovil sv. Obet-liturgiu, ktorou všetci ľudia majú byť sjednotení so svojim Stvoriteľom, Vykupiteľom a Posvätitelom.

Spasiteľ náš, aby všetkých ľudí sjednotil, vyučil a posvätil apoštolov a rozposlal ich učiť všetkých ľudí. Po poslaní sv. Ducha apoštolovia učili ľudí po všetkých končinách sveta.

Ti, ktorí prijali vieru Kristovu, menovali sa kresťanmi.

Keď povstali sekty, vtedy pravú cirkev Kristovu pomenovali cirkvou katolíckou.

Slovo „cirkev“ pochádza z gréckeho slova: „Kyriake“, čo znamená dom Boží. Ecclesia je tiež grécke slovo a znamená shromaždenie. Katholikos znamená všeobecný.

Liturgický jazyk.

Niet žiadneho nariadenia Božieho, ani apoštolského, akým jazykom sa má sv. omša odpravovať. Sám zakladateľ Ježiš Kristus keď končil prvú sv. omšu, použil nárečia syropalestinského, alebo ako to väčšinou tvrdia, jazyka aramejského

Apoštolovia písali a slúžili sv. omša väčšinou jazykom gréckym, keď ešte v VI. storočí Rím bol pod byzantskou vládou. Gréčtina bola v prvých kresťanských storočiach rečou všeobecnou a rečou inteligencie.

Ešte i teraz pri pápežskej omši spieva sa sv. Písmo grécky a tak latinský. Podnes sa spieva v latinskom obrade: Kyrie eleison. Agios o Theos, Agios ischyros, Agios alhanatos, eleison imas.* atď.

*Pane, smiluj sa. Svätý Bože, svätý silný, svätý nesmrtný, smiluj sa nad mani..

Biblia preložená bola sv. Hieronymom z gréčtiny do latinčiny (420), ktorý preklad, t. zv. Vulgatu, sv. cirkev za pravý uznala a v latinskom obrade doposiaľ ho užíva.

Agapy, t. zv. posvätené chlebičky, ktoré po sv. omši veriacim sa rozdávali a dnes už len vo východnej cirkvi sa rozdávať.

Kňazstvo nebolo v bezženstve až počiatkom IV. storočia započali zavádzať coelibát. K svedectvám o gréckom pôvodnom obrade patria i názvy na pr.: Pentecostes, t. j. Soslania sv. Ducha; archipresbyter, t. j. arcikňaz, archidiakon, t. j. arcijáhen; ciborium, bazilika atď., pochodia z gréčtiny.

Mnohé chrámy, zvlášť v Taliansku, svedčia, že boli budované štýlom východného obradu. Sv. prijímanie pod oboma spôsobami sa udeľovalo tak, ako ešte i dnes v gréckom obrade. Grécka cirkev rozposielala kňazov a biskupov nielen po východe, ale i na západ na pr.: Sv. Irenej, biskup lyonský, účinkoval vo Francúzsku (202.). Sv. Benedikt (543.) založil rehoľu pre západ a pravidlá spracoval na základe pravidiel sv. Bazila, ktorý bol príslušníkom gréckeho obradu. Organy neužívaly sa na západe až po r. 757 a v pápežskej kaplnke ešte ani dnes niet organu.

Pôsty dodržiavali sa práve tak na západe, ako na východe. Sv. Gregor, veľký pápež (601.), zostavil sv. liturgiu predposvätenú, ktorá sa končí v stredu a piatky veľkého pôstu (na východe).

Jazyk latinský.

Cirkevná latina je vlastne reč ľudová po dobe klasickej. Dnes už liturgická reč rímskych katolíkov je všeobecne latinská. Latinčina je pre románske národy taká, aká je cirkevná slovienčina Slovanom.

Latinská omša, ktorá vznikla roku 394 po Kr., rozšírila sa na západe a uplatnila sa ako jediná omša u rímskych katolíkov.

Slovania.

Slovania obývali väčšiu časť Európy už v dobe Ježiša Krista. Sv. Andrej apoštol hlásal slovo Božie medzi Slovanmi.*

*O tom, že sv. Andrej apoštol bol v Kyjeve, vid': Legendy svätých, sväzok IV. na str. 1349. Trnava z roku 1907.

Dalej: Dr. Fr. Píkrýl, Památky sv. Cyrila a Metoda z roku 1933 na str.: 92. Sv. Andrej o. d. roku 50—62. rozniesol kresťanstvo Slovanom východným, západným a južným.

Jeho apoštolská cesta viedla z Jeruzalema do Iberie, potom do Carigradu, Varny, kde vysvätil za biskupa Ampliata.

Sv. Andrej apoštol cestoval až do Ruska. Bol v Kyjeve na Ukrajine, v Novgorode, v Poľsku, na Morave, na Slovensku a Juhoslávii.

Na Slovensku bol v Nitre, kde ustanovil biskupa pre Slovensko ktorého hlavné mesto bolo Turovo pri Kremnici. S mesta Srjem (Mitrovica), ktoré ležalo nad riekou Sávou, ustanovil sv. Andrej za arcibiskupa pre Ilyriu.

Dalej precestoval Macedoniou a južnú Albániu. Zomrel ukrížený 30. novembra roku 62. na Patrasc.

Po smrti apoštola sv. Andreja Slovania sa vracali k pohanstvu. Pred Atilom, kráľom hunským, v Panonii bolo sedem biskupstiev** lenže Hunovia, diví ľudia, povraždili biskupov, kňazov a tým sa zničilo všetko: kostoly, fary a knižnice. Potom Slovania sa úplne vrátili k pohanstvu až sv. Cyril a Metod, apoštolovia Slovanov, ich znova priviedli k viere Kristovej.

Pred Atilom, keď bolo sedem biskupstiev v Panonii, musel byť i bohatý materiál pre dejiny v biskupských bibliotékach.

Nemôžeme sa diviť, že tak temné sú dejiny slovanské. Neslovania zničili slovanské pamiatky.

Nemci ničili všetko, čo bolo slovanské, na pr.: kde sú knihy kostolné Slovienskej cirkvi z metropole sv. Metoda? Kde je „Sloviensky liturgikon“, ktorý darovali sv. Cyril a Metod pápežovi Hadriánovi II., Jánovi VIII.? Kde je Sloviensky liturgikon, čo sv. Metod daroval bibliotéke Vatikánskej? Kde je sv. Písmo slovienské a iné cirkevné knihy?

Kde je „Schematismus“ t. j. kniha, kde boli popísané farnosti sv. Metoda z metropole? Žiaden dejepisec doposiaľ s tým sa nezaoberal a nemôžeme sa diviť, že o dejinách slovanských sa nevie nič zvláštneho.

Obrad cirkevný.

Obrady sv. Liturgie zostavil sv. Jakub apoštol a biskup jeruzalemský v jazyku aramejskom pre Palestínu a v gréčtine pre Grékov. Avšak liturgia v aramejčine zanikla, pretože gréčtina, ktorá bola úradnou rečou, ju vytlačila.

*Décsy Antal: 1797/ Historia na str.: 10. Vóltak Attila előtt Pannóniában Keresztények és hét Püspökség nevezetesen pedig Szirmiában a Száva vize folytában, amint ezt lehet olvasni Stillting jesuitánál; de azeket mindössze rontották a Hunosok társaikkal együtt.

Neskoršie jej dali zvláštnu úpravu sv. Bazil Veľký a sv. Ján Zlatoústý.

Dnes majú kresťania východného obradu trojaké omše: I. Sv. Bazila Veľkého, II. sv. Jána Zlatoústeho a III. pápeža sv. Gregora Veľkého, ktorú všeobecne nazývame „predposvätenou“.

Obrady omšové boli pôvodne složené grécky pre cirkov prekvitajúcu na východe a západe. Do konca IV. storočia a počiatkom V. storočia na východe sa rozvíjal východný grécky obrat a na západe započal sa rozvíjať latinský obrat.

Na východe rozvily sa obrady: 1. pôvodný grécky alebo byzantský, 2. alexandrijský, 3. antiochijský, 4. armenský, 5. chaldejský.

Na západe rozvily sa obrady: 1. rímsky, 2. západný galikánsky, 3. ambroziánsky, 4. mozarabský, 5. keltský.*

Dnes v rímsko-katolíckej cirkvi všeobecne všade sa končí len latinská rímska liturgia.

1. Liturgia galikánska bola v používaní v Gallii od V. do IX. storočia. Keď prišiel pápež Štefan do Galie korunovať Pipina za kráľa, vyprosil u neho, aby v jeho ríši bol prijatý rímsky obrad.

Pipin, Karol Veľký a Karol Lysý na západe rozšírili liturgiu rímsku.

Liturgia galikánska je skoro totožná liturgií východnej.

2. Liturgia ambroziánska udržiavala sa na okolí Milána v severnej Itálii.

Autorstvo pripisuje sa mediolanskému arcibiskupovi sv. Ambrozovi a je skoro totožná liturgií východnej. Končí sa ešte i dnes v deň sv. Ambroza. Vážny doklad je od sv. Augustína. Keď prišiel do Mediolanu, prosil sa ho kňaz, ako bude slúžiť sv. omšu, podľa ktorej liturgie? Sv. Augustín odpovedal: „V Miláne sa má slúžiť milánsky a v Ríme rímsky.“

Liturgia ambroziánska bola odsťahovaná Karlom Veľkým podobne ako i galikánska.

Dnes pracuje na jej obnovení terajší arcibiskup milánsky kardinál Schuster O. S. B.

3. Liturgia mozarabská prekvitala v Španielsku až do XII. storočia. Dnes sa končí už len v katedrále v Toledu každý deň.

4. Liturgia keltská bola užívaná na ostrovoch Britských, kde žili obyvatelia pôvodu a jazyka keltského. Túto liturgiu šíрили mníši,

*O západných liturgiách v „Liturgií“, 1933. P. M. Schaller na str.: 14, 15 a 16.

ktorí ju zostavili z prvkov galikánskej a rímskej liturgie. Na západе dnes liturgia rímska už vytlačila tieto liturgie.

5. Rímska liturgia v jazyku latinskom končí sa na celom svete kde je obrat rímsko-katolícky.

Jedine v niektorých biskupstvách v Juhoslávii končí sa jazykom slovienskym a uživa sa písma hlaholského, miestami už i latinského. Cieľom rímskej liturgie, ktorá vznikla v Chorvátsku v preklade slovienskom koncom IX. a začiatkom X. storočia bolo, aby pritiahla k sebe Slovanov a chránila ich od východného obradu.

Posolstvo Rastislavovo v Carigrade.

Po príchode posolstva Rastislava, panovníka Veľkomoravskej ríše, do Carigradu k cisárovi Michalovi III. roku 862. sv. Cyril a Metod prijali na seba úlohu hlásať našim predkom vo Veľkej Morave učenie kresťanské v reči im srozumiteľnej a preložili im pôvodný grécky obrad do slovienčiny (všetky obradové knihy), zčiasťky sami, zčiasťky ich žiaci. Najmä Slovák sv. Gorazd mal svoj podiel v prekladaní. Preložili sv. Pismo, misál (služebník), rituál (trebník), breviár (časoslov) a iné potrebné knihy.

Liturgia východného obradu účinkovaním sv. Cyrila a Metoda rozšírila sa po celej krajine a zapustila mocné korene.

Balkánsky Slovania.

Bulhárski dejepisci píšu, že Slovania prišli zo severu na Balkán, čo je tiež dokladom, že Bulgari (Vulgari) prišli od rieky Volga.

Pravda, keď Neslovania svojim pôvodom, Lenže Slovania nielen z Ruska šli na Balkán, ale i z Panonie, zvlášť v VII. storočí, keď cisár Heraklius (610—641) povolal vo veľkom množstve Slovanov.*

Podľa Dudíka a iných, Slovania žijúci okolo Soluna, pochádzali z Bielochovátska-Krakovska, ktoré patrilo k Veľkej Morave.**

Okolo Soluna sa usadili Slovania, ktorých menovali Sákulatmi. Nárečie Sákulatov je najbližšie k bohoslužebnému jazyku sv. Cyrila a Metoda, t. j. cirkevnej slovienčine.***

Bulhári sa poslovančili už v Rusku, lebo ich jazyk je skoro podobný ruskému. Slovania z Veľkomoravskej ríše, ktorí prišli na Bal-

*Istoria na Blgarskija narod, 1920, na str. 21, Iv. Stojanov.

**Dudík, Dějiny v I. svázku, na str.: 99.

***Dr. Fr. Příkryl, Památky sv. Cyrila a Metoda, 1933, na str.: 12.

kán, sú dôkladom, že okolo Soluna i dneská počujeme mnoho slov podobných terajšiemu Slovenskému jazyku. Pravda, v VII. a VIII. storočí všetci Slovania hovorili jedným jazykom. Ako jazykospytec profesor Jagič tvrdí, bol to jazyk sloviensky. Slovania menovali sa z väčšej čiastky podľa riek na pr.; Moravia od rieky Morava, alď.*

Sv. Cyril a Metod.

*Istoria na Blgarskija narod, 1920, na str.: 21.

Otec našich sv. apoštolov volal sa Lev a matka Maria. Otec ich bol úradníkom nad slovanským plemenom v Macedonii a mal 7 synov. Metod narodil sa koncom roku 814., bol mužom svätého života a vynikal veľkou učenosťou. Vo svojom svetskom veľkom úrade cítil, že za svoj ľud slovanský môže sa obetovať na jeho povznesenie jedine stavom kňazským a preto vstúpil do rehole v kláštore na hore Olympskej. Po skončení štúdií bol posvätený sv. Ignáčom, patriarchom carihradským.

Konstantín narodil sa koncom roku 826. Kráčal v stopách brata Metoda. Po skončení štúdií v kláštore na hore Olympskej posvätil ho na kňazský stav sv. Ignác, patriarcha carihradský. Pri štúdiách bol im na pomoci ich ujdeck Teoktist, ktorý bol dvorným úradníkom. Roku 858. boli vyslaní na sv. misie medzi pohanskými Chazarov slovanského plemena na Krym, kde účinkovali dva roky a našli pozostatky pápeža sv. Klimenta. Tam všetkých pokrstili a vyučili vo viere. Potom vrátili sa do Carihradu a Metod bol vymenovaný za opáta kláštora v Porfyrone. Do roku 863 chodili po misiách medzi slovanským plemenom žijúcim v Macedonii a v Bulhársku. Metod pokrstil bulharského panovníka Borisa I.

V roku 863 na žiadosť Rastislava a jeho národa prišli sv. apoštolovia na územie naše, kde boli uvítaní s veľkou poctou.

Ľud zvolal, že Pán Boh je Bohom i Slovanom, nielen Rimanom, Nemcom a iným.

Sv. apoštolovia hlásali slovo Božie jazykom slovienskym, národu srozumiteľným.

Sv. Cyril vynášiel nové písmo, t. zv. cyriliku (kyriliku). Preložil východný grécky obrad do slovienečiny a tak obradom, ako i písomníctvom chcel spolu so svojim bratom Metodom Slovanov oslobodiť zpod jarma neslovanských národov a osamostatniť ich. Knihy bohoslužebné schválil im pápež Hadrián II. a s radosťou ich vysvätil za biskupov.

Biskupská moc Konstantína,* ktorý sídlil na Velehrade, rozprestierala sa zaiste na väčšiu časť terajšieho Slovenska.

Pre neprestajné nepriateľské vpády Frankov a Nemcov opustil roku 868 svoje sídlo a ostal u mníchov baziliánov, kde obdržal kláštorské meno Kyrillos. Ako taký zomrel 11. februára roku 869 v Ríme a pochovaný bol pápežom v bazilike sv. Klementa.

Metod sídlil v roku 867 v Nitre, roku 880 povýšený bol na arcibiskupský prestol ríše Veľkomoravskej. Avšak nemeckí bis-

*K. Medvecký, Cirkevné pomery katolíckych Slovákov v niekdajšom Uhorsku, 1920, na str.: 10.

kupi ťažko znášali znenšenie svojho vplyvu a nechceli strpeť slovanskú liturgiu, ktorú uvádzal sv. Metod.

Roku 870 podarilo sa im zajať sv. arcibiskupa, ktorého uvrhli do ťažkého žalára, kde sedel pol trefa roka v okovách, odkiaľ ho vyslobodil len prísny rozkaz pápeža Jána VIII. Pápež Ján VIII. ochranca Slovanov, napísal nemeckým biskupom takto: „Kto stvoril latinský, grécky a hebrejský jazyk, ten stvoril i sloviensky.“

Teda jazyk sloviensky je im rovný. Pápež prísne zakročil a vyobcoval nemeckých biskupov z cirkvi, načo sa Nemci pohoršili a do tých čias útočili na pápeža, kým si ho nezískali na svoju stránku.

Obráz: sv. Cyril a Metod pred Hadriánom II. a pred sborom biskupov, bránia slovanskú bohoslužbu.

Nemeckí biskupi, aby skazili všetku prácu našich sv. apoštolov dali vysvätiť za biskupa najväčšieho nepriateľa Metodovho Wi-chinga a usadili ho do Nitry.

**Quoniam qui fecit tres linguas principales, hebraeam scilicet, graecam et latinam, ipse creavit linguam sclavicum et alias omnes ad laudem et gloriam suam.*

Nemci donucovali Svätopluka, aby vyhnal slovanské duchovenstvo, že za odmenu obrží prestol ríše Veľkomoravskej.

Svätopluk podľahol nátlaku nemeckému, činil rozličné prekážky duchovenstvu slovanskému tak, že Nemci dočkali sa zničenia hierarchie slovanskej.

Nemeckí biskupi mnoho ráz klebetili na nášho sv. apoštolu lenže sv. Metod sa vždycky ospravedlnil u pápeža. Pápež Metoda stále podporoval a vyznačil ho legátom alateru roku 869-ho pre všetkých Slovanov.

Cesty sv. Cyrila a Metoda.

Sv. Cyril a Metod vykonali cestu zo Soluna do Carihradu, na Olymp, na Krym, do Bielgrada pri Charkove, potom z Carihradu cez Plovdiv, Sofiu, Niš, Srjem (dnešná Mitrovica), Salavar pri Blatenskom jazere v Panonii, do Veľehradu, sídelného to mesta ríše Veľkomoravskej, do Brna, Prahy, Hradea Králové, Draždian až po Gdánsko a späť na Veľhrad a potom cez Benátky do Ríma.

Cesty sv. Metoda, apoštolského legáta.

Sv. Metod vykonal cestu z Velehradu k Slovanom západným žijúcim okolo riek Labe a Odry. Posvätil biskupov pre Lužičanov v L'ubuši na Odre a Smogrzewi. V X. storočí sídlo biskupské preložené bolo zo Smogrzewia do Vratislavi. Potom sv. Metod založil arcibiskupstvo v Gnezníne. Katedrála stála na ostrove Lednického jazera. Pravda, tieto biskupstvá boli ešte len vikariátmi.

Sv. Metod, cestujúc do Poľska, ako legát apoštolský v Krakove vysvätil biskupa pre Maľopol'sko a v Belze, severne od L'wowa zriadil biskupstvo pre Červenú Rus. Cestoval cez Poznaň, Czeslochovu, Krakov, Žitomir na dnešnú Ukrajinu do Kyjeva, kde ustanovil arcibiskupstvo, odtiaľ do dnešného Ruska, kde v Moskve ustanovil biskupa.*

Cestou všade svätzil chrámy, kláštory, kňazov a biskupov. Z Moskvy vrátil sa do Kyjeva a odtiaľ cestoval do Varny pri Čiernom mori, kde založil kláštor a vysvätil opáta za biskupa, ktorý sídlil v Trnove.

Z Varny cestoval do Carihradu, kde bol veľmi slávnostne uvítaný. Z Carihradu išiel do Soluna, potom v Skoplji vysvätil biskupa pre južnú Macedóniu.

Dalej vysvätil biskupa pre kresťanov žijúcich v údolí Vardaru a v severnej Macedónii. Posvätil tiež chrámy a kláštory. Potom cestoval legát sv. Metod cez Dalmáciu, Split, do Salavaru a tu si odpočinul pri svojom svätiacom biskupovi, ktorý sídlil v zámku Kocela. Potom sa vrátil na Velehrad, vysvätil biskupov pre Čechy, Moravu a Slovensko.

Najslávnejší a najcennejší apoštol Slovanov zomrel 6. apríla roku 885 a smrťou jeho usnulo tak slávne legátstvo Slovanov.

O cestách sv. Cyrila a Metoda vydal knihu jednu z najcennejších miláčik našich sv. apoštolov, ktorý cestoval 51 rokov v tejto záležitosti.*

Misijné územie našich sv. apoštolov.

Prvá misia našich sv. apoštolov bola na Kryme u Chazarov a trvala dva roky.

Druhá misia našich sv. apoštolov bola v Macedónii a Bulhar-

*Dr. Fr. Přikryl, Památky sv. Cyrila a Metoda z r. 1933 na str.: 89.

*Dr. Fr. Přikryl, Památky sv. Cyrila a Metoda 1933. Kroměříž-Morava.

sku, až kým neprišli poslovia Rastislava, panovníka ríše Veľkomoravskej, po našich najcennejších apoštolov sv. Cyrila a Metoda.

V prvej polovici roku 863 prišli sv. Cyril a Metod do ríše Veľkomoravskej a spoluúčinkovali až do smrti sv. Cyrila roku 869-ho i to bola tretia misia našich apoštolov.

Po smrti sv. Cyrila dielo vznešené — šírenie viery Kristovej privádzal už len sv. Metod a jeho misia až do smrti roku 885-ho je nám najviacej cenná a veľkolepá. Všetci Slovania si ich vážia a ctia ako svojich učiteľov a apoštolov.

Prečo Rastislav žiadal virozvestov z východu?

Slovanskí panovníci a ľud nemilovali nemecké duchovenstvo pre príčiny:

1. Učili nemeckým jazykom a tvrdili, že len latinským a nemeckým jazykom možno Boha chváliť.

2. Nemecké duchovenstvo nemalo za hlavný cieľ šíriť kresťanstvo, ale pod zámienkou kresťanstva chcelo ponemčovať Slovanov.

Panovníci slovanskí strácať právomoc a stávali sa poddanými Nemcov.

4. Ľud slovanský Nemcom bol sluhom.

5. Rastislav vedel, že slobodu a samostatnosť svojej ríše a ľudu zabezpečiť len slovanským obradom.

Dielo toto pochopili naši apoštolovia sv. Cyril a Metod, ktorí celý svoj život venovali slovanskému národu.

6. Rastislav preto chcel virozvestov východného obradu, aby v nebezpečenstve našiel pomoc v Carihrade.

7. Rastislav vedel, že len z východu s pomocou sv. Cyrila a Metoda docieli sv. liturgiu v jazyku slovienskom — ľudu zrozumiteľnou rečou.

Akého obradu boli naši apoštolovia sv. Cyril a Metod?

Sv. Cyril a Metod boli východného obradu gréckej cirkvi, čo nám dokazuje:

1. Rodičia ich boli pokrstení a vychovaní vo východnej cirkvi gréckej.

2. Školské vedy skončili v gréckych školách.

3. Ich učiteľom bol Focius, ktorý bol pozdejším patriarchom carihradským.

4. V kláštore na hore Olympskej končili noviciát a boli bazi-
liánskeho rádu, ktorý až dosiaľ je len v gréckej cirkvi.

5. Na kňazský stav vysvätení boli sv. Ignáčom, patriarchom
carhradským.

6. Sv. Metod bol opátom gréckeho kláštora v Porfyrone.

7. Sv. Cyril bol profesorom na vyššej filozoficko-bôhosloveckej
fakulte v Carihrade, prečo ho aj volali filozofom.

8. Sv. Cyrila a Metoda nemecko-latinskí biskupi nazývali fo-
ciovcami, t. j. heretikami, že „Filioque“ nemodlievali sa, prečo ich
až do Ríma opísali.

9. Preklad sv. Písma z gréčtiny do slovienčiny urobený je sv.
Cyrilom a Metodom.

10. Slová: Služba Božia je zo staroslovienčiny. Bohoslužba,
Oltár, prestol, čaša, kríž, krstenie, vzkriesenie, dobrorečie-blahoslo-
vie, utiereň, večiereň, atď., sú z gréckej cirkvi, lebo ľudia latinského
obradu nechodievajú vôbec na utiereň a po obede majú nešpory
alebo litánie.

11. Slovo masopust je z gréckej cirkvi, kde sa počína pôst
od mäsa až do Veľkej noci, kdežto v latinskej cirkvi toho niet.

12. U Slovanov je na erboch, pečiatkách kríž byzantský.

13. Naši sv. apoštolovia sú na hodnoverných obrazoch vyma-
ľovaní v gréckych ornátoch. Na pr.: v Ríme obraz sv. Cyrila a Me-
toda z roku 868-ho v prostriedku s pápežom Hadriánom II. Obraz
je v bazilike sv. Klimenta.

Oltárny obraz sv. Cyrila a Metoda v gréckoslov., kat. kale-
drále v Adrinopole, darovaný a vlastnoručne podpísaný L'vom XIII.

14. Sv. Cyril zomrel v kláštore grécko-kat. baziliánskom v Ríme.

15. Sv. Metod nechcel, aby jeho brat bol pochovaný v Ríme,
ale v kláštore Olympskom.

16. Žalár pol trefa ročný; keby bol býval sv. Metod veriaci
západnej cirkvi, neboli by ho držali v žalári v okovách.

17. Sv. Metoda súdili biskupi západnej cirkvi; preto pápež Ján
VIII. dal ich do kľatby.

18. Slovienská cirkev slávnostne svätila sv. Demetria 26. októ-
bra, práve ako i teraz, kdežto v latinskom obrade sa nesvätí.

19. Keď sv. Cyril zomieral, napomenul svojho brata Metoda,
aby nezanechal Moravanov, a to preto mu tak rozkázal, lebo Metod
zmyšľal po smrti bratovej vrátiť sa do kláštora na horu Olypskú.

20. Sv. Metod pred smrťou povolal duchovenstvo a riekol:

„Za svojho nástupcu ustanovujem Gorazda... tento je muž slobodný..“
nie že by po smrti Metodovej vybrali nejakého vdovca.

21. Pohreb sv. Metoda bol v gréckoslov. obrade, latinského duchovenstva shromaždilo sa máličko a odkončilo len Requiem.

22. Po smrti sv. Metoda Wiching všetkou silou bojoval, aby arcibiskupstvo bolo latinského obradu, arcibiskupstvo východného obradu zničil a arcibiskupa Gorazda vyhnať.

23. Vyhnané metodejské duchovenstvo končilo obrady v Bulharsku dl'a gréckej cirkvi, na pr.: Sv. Kliment v Ochride, kde sa hneď stal arcibiskupom.

Vyhnané duchovenstvo šlo na východ, lebo bolo východnej cirkvi.

24. Nemecko-latinskí biskupi sv. Metoda nazývali „GRAECUS“, teda bol príslušníkom východnej cirkvi.

25. Pápež sv. Mikuláš I. povolal misionárov byzantských, t. j. sv. Cyrila a Metoda do Ríma, teda sám pápež vyznal, že sú veriacimi gréckej cirkvi.

26. Keby neboli sv. Cyril a Metod príslušníkmi gréckej cirkvi, neboli by uznaní za svätých na východe.

A ešte mnoho dôkazov je, že boli príslušníkmi východnej cirkvi. Divné je, že sám Wiching nazýval sv. Metoda „GRAECUS“, keďto wichingofilovia chceli by svet ukázať našich sv. apoštolov, že boli príslušníkmi latinskej cirkvi.

Teraz oslavovať sv. Cyrila a Metoda? Teraz ich obliekať do rúch biskupského a na hlavu klásť infulu? Už je pozde!

Poltrefaročný žalár je svedkom jeho mučeníctva. Prečo sa hovorí o sv. Cyrilovi a Metodovi. len jednostranne? Prečo sa sviatok sv. Cyrila a Metoda u Slovanov nesväť slávnostnejšie?

Jedine Bulhári, Srbi a Rusi oslavujú ich veľkolepo. Keďže pápež sv. Mikuláš I., Hadrián II., Ján VIII., a Lev XIII. vedeli si ich vysoko vážiť, clíť a velebiť. nuž prečo bez výnimky všetci Slovanovia si ich nectia?

Spočítajme všetky chrámy a káplneky medzi národnými slovan-skými. koľko je posvätených k úcte sv. Cyrila a Metoda?

A potom sa ešte opovážime hovoriť: „Dedictvo otcov našich“ t. j. sv. Cyrila a Metoda, zachovaj nám, Pane!“?

Prečo a kde je príčina? Nemci rozchýrili, že pápež Štefan V. vyhlásil Metoda: „SUB ANATHEMATIS VINCULO“. Je to omyl, lebo pápež Lev XIII., nebol by vydal encykliku „Grande munus“ o sv. Cyrilovi a Metodovi.

Alojz Struhár: Sv. Metod káže v chráme Pribinovom v prítomnosti Svätopluka a jeho troch synov.

Či je pravda, že pápež Štefan V. svätého Metoda vyhlásil za kacíra?

Štefan V. bol pápežom od roku 885 do 891. Poznal sv. Metoda a vedel veľmi dobre o schválení jeho diela.

Štefan V. nemohol pomýšľať, aby Metoda vyhlásil za kacíra, keď vedel, že svätý Mikuláš I. veľký pápež, povolal k sebe do Ríma sv. Cyrila a Metoda.

Nuž kacírov nebol by ctíť pápež. Či by sa bol dal pápež Hadrián II., odmaľoval s našimi apoštolmi, keby boli bývali kacírmí?

Bol by vysvätil pápež Hadrián II. sv. Cyrila a Metoda ako kacírov za biskupov? Bol by pápež pochovával sv. Cyrila, keby bol kacírom?

Pápež Ján VIII. bol by si vážil a ctíť sv. Metoda, keby bol kacír?

Bol by pápež sv. Metoda vyvolil apoštolským legátom, keby bol kacírom?

Pápež Marinus I., ktorý veľmi dobre poznal sv. Metoda, (lebo Marinus bol legátom v Carigrade a na misiách v Bulharsku) a veľmi ctí nášho apoštola. Pápež Hadrián III. tiež si ctí sv. Metoda. Nuž ako to môže byť, že by Štefan V. vyhlásil Metoda za kacíra?

Pápež Štefan V. nemohol tak smýšľať, lebo vedel, že Hadrián II. písal Rastislavovi, Svätoplukovi i Kocelovi:

„A my trojnásobnou radosťou naplnení určili sme, považujúc poslať Metoda, vysvätiac ho s učeníkmi, syna nášho, do krajín vašich muža dokonalého umom a pravoverného, aby vás učil, ako ste prosili, vykladajúc sv. Písmo v jazyku vašom podľa všetkého cirkevného poriadku, úplne, i so svätou omšou, tojest službou i s krstom, ako začal Filozof Konstantín Božou milosťou a na prímluvy svätého Klimenta.

Ak však niekto zo shromaždených u vás, učiteľov a lahodiacich ašiam a od pravdy k bludom sa odvracajúcich, opovážil by sa inak vás rozvracať, haniac knihy jazyka vášho, nech bude vylúčený nielen od prijímania, ale i z cirkvi, kým sa nenapraví. Lebo tí sú vlčmi a nie ovcami, ktorých po ich ovoci treba poznať a chrániť sa ich.

Pre slová o Trojjazyčníkoch a o Pilátnikoch; pre slová modlitby veľkého svätého Cyrila na smrteľnej posteli: Zbav bezbožnej a pohanskej zloby tých, ktorí hovoria oproti tebe rúhanie a zahub trojjazyčný blud.

Pápež Štefan V. dobre poznal výrok veľkého pápeža Jána VIII. že kto stvoril jazyk hebrejský, grécky a latinský, ten stvoril i jazyk sloviensky!

Nuž ako je to možno, že by bol Štefan V. tvrdil o troch jazykoch a Metoda vyhlásil za kacíra? Pre slová pápeža Jána VIII.: „Písmo konečne slovienske, ktoré nebožtík Filozof Konstantín vynášiel, aby nám chvála Božia povinne znela, právom schvaľujeme a rozkazujeme, aby v tom jazyku sláva a skutky Krista Pána nášho vypravované boli. Lebo nielen tromi jazykmi, ale všetkými jazykmi Pana chváliť, veľ nám svätý autor (kráľ Dávid), ktorý prikazuje hovoriac: Chváľte Pána všetky pokolenia a vychvaľujte ho vospolok všetky národy. Apoštolovia naplnení Duchom svätým hovorili všetkými jazykmi o veľkosti Božej. Preto i Pavel apoštol napomínajúc: „Všeliký jazyk vyznávaj, že Hospodin Ježiš Kristus je v sláve Boha Otca.“ O týchto jazykoch tiež v prvom liste ku Korintským dost zreteľne nám ukazuje, aby sme jazykmi hovoriac cirkev Božiu budovali.

Ani zdravej viere, lebo náuke nie je na prekážku, omšu, v tejže reči spievať, alebo sväté evanjelium, čiže čítanie Starého a Nového zákona dobre preložené a vložené čítať, alebo ostatné všetky služby

hodinové odriekávať: lebo ten, ktorý učinil tri hlavné jazyky, totiž hebrejský, grécky a latinský, stvoril i všetky ostatné ku cti a sláve svojej.

Ako je možno, že by pápež Štefan V. bol vyhlásil za kacírov našich sv. apoštolov, keď i latinský obrad oslavuje hymnami a modlitbami sv. Cyrila a Metoda, na pr.:

Slávte dvoch svätých hrdinov,
tých ktorých prijal nebeský svet Pánov.
Slávte hrdosťou slavianské stĺpy
ozdobu slávov.

Omšová modlitba v slovienskom jazyku, písaná hlaholikou, takto zneje: „Všemogi věkověčni Bože, iže čez blaženaja izpovědnika svoja i archijereja Kyrilla i Metoda slovienskym jazykom k poznaniu i mena Tvojego priti dal jest: podažd: da jejuže prazdnikom slavim se v tvoje sdruženije sjedinit se.“ Ešte i po tomto im hučia v hlave slová jedného z najpodlejších a najhroznejších podvodov svetových dejín ako kliatba, ktorej sa boja podobne ako detí strašiaka; slovám listu Štefana V. „Slyšiac však, že Metod povere, a nie vzdelaniu, sporom, a nie mieru slúži, veľmi sme sa podivili. Jestli tak je, ako sme počuli, naprosto odsudzujeme jeho poveru. Božie však služby a sväté sviatosti ako i omšové vlastnosti, ktoré tenže Metod slovienskym jazykom sa slávil opovážil, ačkoľvek nad najsvätejším telom sv. Petra prisahou potvrdil, že viac tak činiť nebude obvinenia z krivej prisahy sa obávajúc, nech nikto viac sa neopováži konať, lebo Božou a našou apoštolskou autoritou pod záväzkom kliatby to zakazujeme, vyjmúc jestli vzhľadom na poučenie sprostého a nevzdelaného ľudu výklad evanjelia alebo apoštola od vyučených týmže jazykom sa podáva.

Nevšímavých však a neposlušných tohoto zákazu, ktorí sváry a pohoršenia plodia, ustanovujeme, že majú ako rozsievачi plevelu z lona cirkvi vylúčení byť a mocou našou prikazujeme, aby boli na úzde držaní a od vašich hraníc vzdialení tak, aby žiadna ovca prašivá celé stádo nenakazila.

Tento list už sám v sebe, svojim obsahom a svojim slohom zreteľne dokazuje, že nemôže byť listom pápeža Štefana V. rozvážne, dobrovoľne a v povedomí pravdy písaním.

Z celého listu vidno nenávisť nemecko-wichingovskú, hroznú obžalobu mŕtveho Metoda z krivoprisažníctva; nenávisť až po nesmysel a krivdu, strašnú vyhrážku, že kto by sa opovážil konať to, čo Metod má sa obávať obvinenia z krivej prisahy. To je nesmysel a nepravosť, lebo i keby sa bol niekto opovážil to konať, preca podľa

zdravého rozumu a práva nemôže byť obvinený z krivej prísahy, iba z priestupku cirkevného predpisu, ľudského nariadenia. Také nariadenie, že pri priestupku cirkevného predpisu de lege humana (podľa ľudského zákona) má byť niekto ako plevel z lona cirkvi vylúčený, z hraníc svojej vlasti ako prašivá ovca vzdialený, je preca neúmerň, nezodpovedne veľký trest, a preto nespravedlivý a neoprávnený. A potom pápeži nikdy takým tónom, slohom (smel by som sa vyjadriť, tak obyčajne hrubým), že pre priestupok cirkevný má byť niekto z hraníc svojej vlasti ako prašivá ovca vyvezený, nepísali v povedomí svojej hodnosti, ktorej prvou požiadavkou je slušnosť a súdny postup. A taký trest niekomu ukladať, že by bol niekto z hraníc svojej vlasti ako prašivá ovca vyvezený, žiaden cirkevný zákonník, ktorými sú a boli v tých časoch aj pápeži vo svojom trostaní viazaní nikdy nepoznal a nepozná a prečo by taký trest bol protizákonným násilenstvom na človeku spáchaným, tým väčším, že ten úsudok bol vynesený bez všetkého vylúchu v súde nad mŕtvym Metodom. Mŕtveho bez vylúchu a súdu vyhlásiť za krivoprisažníka je nielen nepravosť, ale taká neľudskosť, akej sa žiaden pápež povedome, úmyselne a dobrovoľne dopustiť nemohol.

Tu sa rozhodne stal nejaký podvod alebo násilenstvo. Napokon sám pápež nám naznačil, že list nie je písaný v povedomí pravdy, že tu sa stal podvod alebo násilenstvo, slovami listu: „Jestli tak je, ako sme počuli.“

V slovách „ako sme počuli“ niet žiadneho šetrenia, ani úvaha ani dôkaz, len „počutie.“

Na „počutie“, na jednostranné pomluvy nemôže sa vyniesť súdny výrok v tak vážnej veci.

Ba i sám pápež nepovažuje za vecnú pravdu to, čo píše a rozkazuje, lebo to činí podmienene: „Jestli tak je, ako sme počuli.“

Z tohoto môžeme vidieť a vycítiť wickingovský hrozný podvod pomocou lži, nactiutrháctva, osočovania, prípadne ešte horších prostriedkov chcieť zničiť česť a dielo mŕtveho človeka.

Ako sme napísali, taký bol život Metodov, taký bol charakter jeho. Ved' to dokazuje aj súkromný list Jána VIII., na konci života mu písaný, v ktorom ho ozaj osobnou priateľskou láskou teší pre veľkú zlobu Wickingovu.

Pápež Ján VIII. písomne schválil bohoslužbu v reči slovienskej a vieme, že list Štefana V. nástupcu Jána VIII., bol vydaný len o päť rokov, teda nemohol Štefan V. vystúpiť protivnými rozkazmi, lebo bolo by to nielen oproti Metodovi, ale i oproti pápežskej autorite

Vo večnom Ríme — na tak vážnej rímskej stolici — taká ohromná premena v názore, v úsudku o tak vážnej veci zdravým rozumom a poctivým citom nemôže byť vôbec mysliteľná.

Dokazuje nám ešte jedna veľmi dôležitá a závažná okolnosť o nesmyselnosti a nemožnosti takej premeny.

Pápež Ján VIII., ktorý Metoda nielen poznal, ale sám vyhlásil úradne a písomne, že bol pravoverný, ctinný. Preto si ho veľmi zamiloval a bránil tým, že nemeckých biskupov potrestal najväčším trestom interdiktom, aby ho zo žalára vyslobodil.

Pápež napísal Metodovi úctivý list, ktorý sa začína:

„Ján, biskup sluha sluhov Božích, Metodovi arcibiskupovi z viery. Starosť pastierskej pečlivosti, ktorú stále preukazuješ pre spasenie duší Pánu Bohu nášmu, schvaľujúci pravovernej viery udatným pestovateľom, že si Teba predstavujúci, preveľmi sa v tomže Pánu tešíme a nesmierne vďaka a chvály vzdávať neprestaneme, ktorý nech sa väčším v твоjich predsadvzatiach rozveseľuje a svojej svätej cirkvi k prospechu zo všetkých protivností vyslobodí.

Napokon pre iné pokušenie, ktoré si rozličným spôsobom pretrpel, nedaj sa zarmútiť, ba čo viac, to zrovna podľa Apoštola za všetku radosť považuj, lebo keď Boh je za Tebou, nikto nemôže byť proti Tebe.

Avšak keď Božou pomocou späť sa navrátiš, čokoľvek bolo proti Tebe nesprávne učené, čokoľvek menovaný biskup (Wiching) proti Tebe robil v protive so svojim úradom, po vylúčení oboch Božou pomocou uzakončíme a za jeho výrok súdom našim pokarhať nezmeškáme.

Vidíme, ako Ján VIII., písal Metodovi pred jeho cestou do Byzanca na sklonku jeho života. Ján VIII., teší sa z neho a Pánu Bohu vďaka vzdáva pre jeho udatnosť.

V zármutkoch ho teší a sľubuje mu zadosťučiniť. Nuž akože to môže byť, že za štyri roky Metod je vyhlásený za krivoprisažníka, a veľkolepé dielo Metoda vyhlásené za plevel a prašivú ovcu? Jasný dôkaz, že je to najpodlejší podvod svetových dejín! V tomto liste pápež Ján VIII. dokazuje podvod Wichligov s listom o ktorom čítame v jeho životopise: A tohoto všetkého nasnášajúc starý nepriateľ, závisník ľudského rodu pozdvihol niektorých proti nemu ako proti Mojžišovi jedných otvorene, druhých potajomky, ktorí sú postihnutí kacírstvom a slabších s pravej cesty odvracajú k sebe hovoriac: Nám pápež moc dal, tohoto však káže von vyhnúť pre jeho učenie.

Keď sa všetci ľudia moravskí shromaždili, kázali prečítať pred nimi list, aby počuli o vyhnaní jeho, preca veriaci chceli vedieť príčiny o svojom dobrom apoštolovi. Wiching čítal list podvrhnutý. Ale Pápež Ján VIII., v liste roku 881 písanom potvrdzuje hovoriac, že on len jeden list poslal s pochvalou. Jeho pravý list znel: „Brat náš svätý a pravoverný je a apoštolské dielo koná a v rukách jeho sú od Boha i od apoštolskej stolice všetky slovanské krajiny: Takže koho prekliaje, nech je prekliaty, a koho posväťí, nech je posvätený. A zahanbiac sa rozišli sa ako hmla so studom nepriateľa Metodá.“

Tón toho falšovaného listu („Nám pápež dal moc, tohoto však káže von vyhnúť i učenie jeho“) v jednej vete vyjadruje to isté, čo list Stefana V.

Kto má cit, vycíti, že kto falšoval prvý list, ten istý falšoval alebo Stefanovi podvrhnuť aj list Stefana V., lebo po hlase sa dá človek najlepšie poznať.

Koncepcia je totožná s koncepciou listu Stefana V.

Výrazy „vyhnúť“, „zničiť“ nie sú výrazmi apoštolskej stolice, ale záurivosti nemeckej. Či pápež kázal Metoda do žalára vsadiť? Ved' pápež ho bránil a najprísnejšie zakročil, aby Metod bol vyslobodený. Čo nemcom sa nepodarilo za života sv. Metoda, chceli sa pomstiť, keď už ležal v hrobe. Keď Nemci nemohli za života Metodovho jeho slovienske dielo zničiť, podarilo sa im to podvrhnutým spôsobom, nastrojeným listom Stefana V. Je zrejmé, že tento list v hriešnej duši Wichinga hriešne bol počatý, hriešnosťou prevedeným, čo sám pápež nám dáva znať slovom: „Jestli tak je, ako sme počuli.“

Právnicko-mravné pravidlo je: Quod a priori vitiosum est non potest tractu temporis convalescere. Čo v zárodku hriešnym je, nemôže sa stať behom času právoplatným. Tá podmienka „jestli tak je, ako sme počuli“ skutočne nebola, teda nemá platnosti ani list a jeho zákaz a trest. List bol v zárodku hriešne počatým zo lži, nactiutrháčstva a kto vie ešte z akých podvodných a násilných príčin, ktoré dobre svedčia Wichingovcom, a preto behom času nemohol sa stať právoplatným — nemohol mať, nemá žiadnej právoplatnosti ani dnes tým väčšmi, že v tak vážnej veci tak hrozné tresty podmienenčne vynášať na slová. „Jestli tomu tak je, ako sme počuli“ právnický a mravne nemôže mať žiadnej platnosti. Preca Stefan V. vedel, že Wiching stále doráža na Metoda a sdelenú vec nemohol súdiť hneď na jeho informáciu „ako sme počuli.“

Tento falšovaný list Stefana V. nemá žiadneho mravného a

právneho podkladu, jeho kliatba, hrozba a zákaz sú neplatné, neoprávnené a nezáväzné.

O tom nás ako mravne, tak právne dostatočne musí presvedčiť sám pápež Lev XIII. Veľký Lev XIII. pápež, už ako človek veľmi vysoko vzdelaný, osobne mimoriadne ctinný, aristokrat lemom a dušou a hodnosťou i spôsobami, ako hlava katolíckej cirkvi medzi tvorcov svetových dejín svetovou vedou zaradený, iste si rozmyslel a vedel, čo uverejňuje pre celý svet vo svojej veľmi cennej encyklike, kde podal celý život a dielo sv. Metoda. Taký veľký pápež ako Lev XIII. zaiste poznal aj list Štefana V. Keby bola pravda, že Štefan V. vydal tento list o Metodovi, kde ho za kacíra vyhlásil, nebol by vydal Lev XIII. tak slávnu encykliku o Metodovi, také hymny dopustil do cirkevného officia, takú omšovú modlitbu schválil o ňom, keby Metod bol takým, akým bol v liste Štefana V. opísaný. Ci katolícka cirkev krivoprisažníka a dielo jeho „plevel a prašivú ovcu Metoda bola by nariadila oslavovať na celom svete, keby bol právoplatný list Štefana V.? Teda tento list je nepravdou, podvodom, je neplatný a každý vie, že pochodí jedine od Wichinga

Načo podkopávať autoritu pápežskú a škodiť samej cirkvi takýmto listom?

Kto by chcel dokazovať pravosť domnelého listu Štefana V., znamenalo by, že chcel by Wichingovskú zlobu obnoviť a týmto škodiť sv. Cirkvi. Keby bol ten list platný, bolo by treba sv. Metoda vymazať zpomedi svätých cirkevného obradu a konečne i z neba, lebo tam nemá čo hľadať prašivá ovca a plevel. Nám treba brániť zákon Boží pápeža Štefana V. ako hlavu cirkvi a konečne samu cirkev, aby tá hrozná vina toho listu, tie slzy, krv a pustošiace plamene, ktoré poškvrňujú tento list, neprischly na duši pápeža Štefana V. a tým ešte viac na samú cirkev. Týmto listom koľko škody spôsobili Nemci cirkvi?

Koľko sa vycedilo krvi pre tento domnelý list Štefana V.? Pre tento list pravdepodobne sa stratili hroby s pozostatkami našich sv. a poštoľov.

Niet sv. Metoda, niet Velehradu, nuž ako je to možné? Keď niet Velehradu a hrobu sv. Metoda, ale je Rím a bázilika sv. Klementa, nuž a kde je teda hrob s pozostatkami nášho sv. Cyrila?

Čo s ním urobili Nemci? Poškodili jedine sv. Cirkev a roztrhali jej hodnotu.

Ale nepripisujú si to za vinu; namiesto seba predstavujú Štefana V. Tento list pripisovaný Štefanovi V., spôsobil krvavé boje

a hroznú prenasledovanosť, a čo viac, jedine tomuto listu musí sa pripísať, že sa východ od západu odtrhnul. Pre domnelý list pápeža Štefana V., nemožno sa dohodnúť o sjednotení s pravoslávnyimi. Sväté sjednotenie môže nastať len vtedy, keď Nemci napravia to, čo spôsobili; teda o liste, podvodne pripisovanom Štefanovi V., vyhlásia, že je firišným dielom Wichingovým. Musia uznať Nemci, že týmto listom chceli náročky cirkev slovanskú úplne zničiť, lebo vedeli, že Slovania časom budú mať najviac kardinálov, exarchov, metropolitov, arcibiskupov a biskupov a potom zvolia si ešte i pápeža zo svojho rodu. Pýtam sa, či nevidíme najnovší príklad — voľbu pápežskú po smrti L'va XIII., keď Rampollu sosadili, pretože sa Nemcom neľúbil? Nemcom je milšie keď Slovania nie sú sjednotení s apoštolskou stolicou, lebo sa obávajú, že príde doba že pápežom bude i Slovania!

Nemci Slovanov by chceli pripustiť len pod tou podmienkou k sv. sjednoteniu, keby Slovania prijali latinský obrad. Nemci musia uznať, že Slovania majú právo bojovať za bohoslužobnú reč, posvätenú sloviencinu, ktoré právo je ich od slovienského kniežatstva Rastislava, Kocela a Svätopluka, dediča Metodovho po páde platnosti a zaviazanosti listu Štefana V., dl'a pápežského listu Jána VIII., z r. 880, dl'a práva skutočne patrí, nielen dl'a práva zákona prírody; nielen dl'a zákona Turičného, ale i dl'a práva cirkevného listami Hadriána II., a Jána VIII. prikázaného. Z listu Jána VIII. odtlačujeme celú časť, ktorou schvaľuje užívanie slovienskej reči ako bohoslužobnej, ako slová dosiaľ najväčšej slávy našej reči z latinskou pôvodinou s tou vrúcnou prosbou k národu, aby sme sa postarali o tieto slová, aby boli do mramorovej tabule zlatom vyryté a do steny chrámu všetkých biskupských kostolov vložené. Najcennejšia pamiatka za sv. Metodoma toho roku bude, keď pri oslavách sv. Metoda, nášho prvého arcibiskupa a legáta, s veľkou oslavou vsadíme mramorové tabule so zlatými písmenami do všetkých veľkých chrámov pútnických, biskupských a pamätných kostolov medzi všetkými Slovanmi, ale zvlášť v našej Československej Republike.

Sv. Cyril a Metod.

Dilecto filio Sphenlepulchro glorioso comiti a. 880 menso julio. Literas denique Slavinfscas a Constantino quondam philosopho repertas quibus den laudes debitae resonent iure laudamus; et in eaque lingua Christi Domini nostris praeconia et opera enarrentur inbemus.

Milovanému synovi Svätoplukovi. slávnemu kniežatu v mesiaci júli roku 880; Písmo konečne slovienske, ktoré nebožltk Konstantín filozof vynašiel, aby ním chvála Božia povinne znela, právom schvaľujeme; a rozkazujeme, aby v tomže jazyku slávu a skutky Krista Pána nášho vypravované boli.

Neque enim tribus tantum sed omnibus linguis Dominum laudare auctoritate sacra monemur quae praecipit dicens: Laudate Dominum omnes gentes et collamate eum omnes populi.

Lebo nielen tromi jazykmi Pána chválil veľ' nám svätý autor (kráľ Dávid), ktorý prikazuje hovoriac: Chváľte Pána všetky pokolenia a vychvaľujte ho vospolok všetky národy.

Et apostoli repleti Spiritu Sancto locuti sunt omnibus linguis magnalia Dei.

Apoštolovia naplnení Duchom svätým hovorili všetkými jazykmi o veľkosti Božej.

Hinc et Paulus coelestis quoque tuba insonat monens:

Omnia lingua confiteatur, quia Dominus noster Jesus Christus in gloria est Dei Patris.

Preto i Pavol, nebeská trúba, zvučí napomínajúc:

Všeliký jazyk vyznávaj, že Pán náš Ježiš Kristus je v sláve Boha Otca.

De quibus etiam linguis in prima ad Corinthios epistola satis et manifeste nos admonet quatenus linguis loquentes ecclesiam Dei aedificemus.

Nec solum fidei vel doctrinae aliquid obstat sive missas in eadem SCLAVINICA lingua canere sive sacrum Evangelium, vel lectiones divinas novi- et veteris Testamenti, bene translatas et interpretatas legere, aut alia horarum officia psallere:

O týchto jazykoch tiež v prvom liste ku Koryntským dosť zreteľne máme napomínať, aby sme jazykmi hovorili cirkev Božiu budovali.

Ani zdravý vierne alebo náuke nie je na prekážku alebo omšu v tejže SLOVIENSKEJ reči spievať, alebo sväté evanjelium čili Božie čítanie Nového a Starého zákona dobre preložené a vyložene čítať, alebo ostatné všetky služby hodinové riekať:

quoniam qui fecit tres linguas principales, hebraeam scilicet, graecam et latinam, ipse creavit et omnes ad laudem et gloriam suam.

Lebo Ten, ktorý učinil tri hlavné jazyky, totiž hebrejský, grécky a latinský, lenže stvoril i všetky ostatné ku cti a sláve svojej.

Sv. Cyril a Metod. apoštolovia Slovanov.

Prečo všetci Slovania sv. Cyrila a Metoda menujú svojimi apoštolmi?

Prechádzalo z deda na vnuka z brata na syna, že sv. Cyril a Metod boli všetkým Slovanom dobrodýtni apoštolmi. Aspoň tá uznanlivosť jestvuje o nich, že všetkých Slovanov priviedli ku Kristovej viere, za práva slovanského ľudu bojovali a konečne i v žalári trpeli.

Sv. Cyril a Metod chceli spojiť všetkých Slovanov a preto im najcennejší dar sv. liturgiu preložili z gréckeho jazyka na sloviensky.

Keby všetci Slovania boli vedeli porozumieť diela našich sv. apoštolov, dneská by bola najsilnejšia cirkev slovanská. Predstavme si, koľko slovanských kardinálov, patriarchov, exarchov, metropolitov, arcibiskupov a biskupov by bolo!

Predstavme si keby jednota slovanská nebola bývala pretrhnutá od smrti veľkého nášho apoštola sv. Metoda, otázka je, či by nebola ostala ríša nielen Veľkomoravská, ale i najsilnejšia ríša a to veľká ríša Slovanská, v ktorej by boli sjednotení všetci Slovania.

Nemci dobre vedeli porozumieť cieľu Metodovmu a preto srdce slovanské, t. j. sv. liturgiu, všetkou silou ničili. Nevedeli vy- koreniť zo slovanského národa, že si stále osvojovali svojich sv. apoštolov sv. Cyrila a Metoda, a tým vyznaním hodnoverne sved- čili, že viera Kristova zasiala sa medzi slovanským národom skrze nich.

Kresťanstvo šírili medzi Slovanmi latinskí i grécki kňazi, ale úspechu nebolo, lebo nemal, kto by smysel sv. Písma vyložil. Preto Slovania žili ďalej v pohanstve, až do príchodu sv. Cyrila a Metoda.

Strediskom kresťanstva všetkých Slovanov bola ríša Veľko- komoravská, teda z bluhovenstva východného sv. Cyrilom a Metodom rozšialo sa semeno do všetkých končín, kde Slovania žili.

Panonské knieža Kocel, sídliači v Salavare pri Blatenskom jazere, šírili vieru Kristovu obradom cyrilometodejským

Sv. Cyril a Metod totižto častejšie boli u Kocelu a pre územie Kocelovo vyučili kňazov, o ktorých vieme, že naraz ooli vysvätení päťdesiat.

V Salavare mal sv. Metod svojho zástupcu svätiakeho biskupa v Srjeme, t. j. v kňešnej Mitrovici v Slavonii.

Dokladom sú nám cesty sv. Cyrila a Metoda, a zvlášť cesta sv. Metoda ako apoštolského legáta po krajoch, obývaných Juho- slovanmi.

Dokázané je, že sv. Metod obrátil Chorvátov a Slovincov, a to z pohanstva sv. krstom, a pokrstených sjednotil s rímskou stolicou.

Po smrti sv. apoštolov slovanských slovanský obrad bol zaká- zaný. Keďže Slovania sa odštiepovali od Ríma, vtedy rímsky obrad preložil sa v Chorvátsku do slovienskeho jazyka, písalo sa písmom hlaholským. Dľa tvrdenia bulharských dejepiscov všeobecne je, že hlaholské písmo utvorilo sa v Chorvátsku a preloženú rímsku liturgiu v jazyku slovienskom písali písmenami hlaholskými, a to preto, aby chránili veriacich od východného obradu metodejského.

Východný obrad bol písaný písmenami cyrilskými a rímsky obrad hlaholskými, ako to máme ešte i dneska.

Na sneme v Splitte roku (925, 928, 1059, 1062), zakázaná bola slovanská liturgia a preto latinský obrad sa celkom zakorenil.

Po prevrate mnohí Chorváti a Slovinci prestupovali k pravo- sláviu srbskej cirkvi, preto pápež Benedikt XV. za dobre uznal po- voliť užívanie liturgie staroslovanskej u Juho-slovanov. Takto zachrá- nili Chorvátov a Slovincov pre rímsky obrad, písaný v jazyku sta- rošlovienskom nielen hlaholikou, ale i latinkou.

Dnes v Juhoslávii je len jedno biskupstvo cyrilometodejského obradu. a to križevacké, ktoré je sjednotené s rímskou stolicou.

Ktoré je pôvodnejšie slovanské písmo, či cyrilika alebo hlaholika?

Tvrdí sa, že obidve zostavil sv. Cyril, a to cyriliku pre východný obrad a hlaholiku pre západný obrat.* Na Balkáne tvrdia, že hlaholika bola utvorená v Chorvatsku. Náš Dobrovský privlastňuje cyriliku sv. Cyrilovi.**

K riešeniu tejto otázky je potrebné stretnutie všetkých slovanských filologov a historikov, lebo originálu od sv. Cyrila žiaľ, bohu niet.

Niektorí učitelia tvrdia, že cyriliku zostavil sv. Cyril, lebo jeho písmo pomenovali žiaci cyrilikou a každý príslušník cyrilometodejského obradu píše cyrilikou. Vyhnaní učeníci sv. Metoda písali cirkevné knihy cyrilikou. Cyrilometodejské sv. Písmo nás presvedčuje o cyrilike. Naši sv. vierozvestovia Cyril a Metod dali slovo Božie nášmu slovenskému národu na písme a tento svätý preklad, odpisovaný mníchmi baziliánmi, koloval dlhé storočia v cyrilike a u Anjouovcov (XIV. st.) v latinke po našom Slovensku.

V maďarskom nár. muzeu podnes uschovaný úryvok evanjelia sv. Jána v cyrilike z XII. storočia (odnesený tam zo stredného Slovenska), bohužiaľ takmer jediná pamiatka tohoto druhu, nasvedčuje akejsi živej tradícii cyrilometodejskej.

V sázavskom kláštore sv. Prokopa vznikla cyrilská časť evanjelia remešského a je nám svedectvom o užívaní cyriliky v Čechách.

O užívaní cyrilského písma svedčia mnohé nálezy a vykopávky na území ríše Veľkomoravskej na pr.: v Panonii medzi Ostrihomom a Komárnom v obci Somode na brehu jazera Tata nájdený bol mosadzný kríž s cyrilským nadpisom.

Na Morave vykopali pre nás veľmi cennú cyrilskú pamiatku s nadpisom cyrilským.***

Mnoho sa písalo a ešte i dnes sa píše, či cyrilika, alebo hlaholika.

Nech Nemci vydajú Slovanom hroby sv. Cyrila a Metoda, hneď bude presné svedectvo, či cyrilika, alebo hlaholika.

*D. Mírcev, Literatúra. 1920. Plevč, na str.: 149.

**Fr. Sasinek, Ulfilas glagolské písmo. 1887, na str. 14.

***Dr. Fr. Příkryl, Památky sv. Cyrila a Metoda 1933., na str. 88.

Wichingovci nečn prinávrátia ukradnutý „Slovanský liturgikon“, ktorý darovali naši sv. apoštolovia sv. Otcovi pápežovi Hadriánovi II. a knižnici vatikánskej. Dokiaľ sa to nesplní, bude cyrilika na prvom mieste!

Wichingovci nás miešajú stále s cyrilikou a hlaholikou, ale ešte i jazykmi na pr.: že sv. Cyril a Metod hovorili jazykom bulharským, slovanským, ruským a to len preto, aby bohoslužobná reč zmizla, alebo nebola jednotná.

Podľa svedectva bulharskeho dejepisca Chrabra, z X. st. jazyk sv. Cyrila a Metoda menuje sa: „jazyk SLOVIENSKÝ.“*

Jazyk sloviensky znamená v dnešnom slova smysle „slovanský.“**

Sloviensky jazyk je ten, ktorým hovorili Slovania z väčšej čiastky v VIII. a IX. stor. Ten jazyk bol všetkým Slovanom srozumiteľný, lebo sv. Metod ako legát apoštolský v ňom končil sv. liturgiu a kázal slovo Božie všetkým Slovanom, žijúcim v Európe. Na pr.: Solun, Krym, Macedonia, Bulharsko, Panonia, teda Chorvátom a Slovincom, Nitra, Devín, Veľhrad, Praha, Gnězda, Krakov, Lwow, ríša Veľkomoravská, Kyjev Moskva teda v Rusku, rozumie sa, že bol všetkým Slovanom jazyk srozumiteľný a bol matkou, čím je až dosiaľ.

Slovienským nárečím hovorili najpeknejšie Sakulati*** v okolí Soluna a tiež medzi Salavarom, Nitrou a Veľhradom. Keby bol býval pestovaný jazyk sloviensky v arcibiskupstve sv. Metoda, iste by bol býval bližší terajšej slovenčine.

Jazyk slovanskej liturgie je sloviensky. Wichingovci tento jazyk by chceli úplne zničiť, a to je ich cieľom, preto viedli politiku, že Rusov povzbudzujú, aby si usvojili liturgický jazyk sloviensky ako za ruský. Ukrajincom utvorili nový skazený pravopis a liturgický jazyk tiežto, aby si usvojili. Na Balkáne podobne to robia Wichingovci, len aby jednotná reč slovienská nezosilnila sa. Každý sv. domitý Slovan musí sa držať slovanskej liturgie cyrilometodejskej!

Ďalej Wichingovci sponovažujú našich sv. apoštolov, že ich ani slušne nelitujú. O sv. Cyrilovi mnohí píšú ako o obyčajnom kňazovi a o Metodovi, ako o diakonovi. Sv. Cyril a Metod boli kňazmi riadne vysvätenými sv. Ignácom patriarchom carigradským. Keď sa vrátili so sv. misí od Chazarov, v Carigrade dostali pochvalu a vyznamenanie. Sv. Cyril bol svätiacim biskupom misijným a Me-

*D. Mirčev, Literatúra na str. 144.

**Dr. J. Stanislav, Panonsko-moravské legendy sv. Cyrila a Metoda.

***Dr. F. Příkrýl, Památky na str. 12.

toď mal sa stať arcibiskupom, lenže neprijal toto vyznamenanie a stal sa opäť diakonom. Či dnes diakon, dostane vyznamenanie, aby sa stal opäť diakonom?

Nuž načo majú Wichingovci tvrdiť, že Metod bol vysvätený za kňaza 872 v Ríme roku 868? O Cyrilovi píšú ako o jednoduchom kňazovi.

Chazarský cisár ďakoval gréckemu cisárovi, že poslal im „vladyku“, ktorý ich naučil tomu, čo je sväté!

Rastislav, knieža ríše Veľ'komoravskej, prosí: „Pošli nám, vladyku, biskupa a učiteľa!“ Vladyka, biskup a učiteľ je jedno.

Zdravý rozum nás presvedčuje, že nemohli ísť k Rastislavovi, len ako diakoni!

Ani dnes diakoni nejdu na misie na jednoduchú dedinku, nieto pre tak veľ'kú ríšu, ako bola ríša Veľ'komoravská.

Či kniežatá boli by sa klaňali diakonom?

Či by pápež bol vítal slávnostne diakonov?

Či by pápež s diakonmi sa dal odmal'ovať?

Či by pápež bol osobne pochovával sv. Cyrila, keby nebol býval biskupom?

Či by boli pochovali sv. Cyrila do baziliky triumfálne? Sv. Cyril bol biskupom, veď je nám svedectvom obraz z jeho pohrabu; mal oblečený biskupský odev. V bazilike na Veľehrade obraz sv. Cyrila a Metoda, ktorí sú v biskupských korunách, čo uznali ešte i nemeckí cisterciáni.*

Bulhárski dejepisci tvrdia, že sv. Cyril v Ríme bol len povýšený za arcibiskupa a pretože čoskoro zomrel, Metod obdržal svätenie za biskupa, stal sa arcibiskupom a čo viac legátom apoštolským.

V cirkevných knihách, na pr.: Molitvoslov (Užhorod z roku 1895) a Služby sv. Kyrilla i Methodija (Užhorod z r. 1928), je: Archiepiskopi moravskí i panonskí, učíteli slovenskí.

Cirkevné obrazy svedčia, že boli arcibiskupmi, na pr. na moravskom Veľehrade sú vymal'ovaní v odeve biskupskom a s nadpisom: SS. Cyrillo et Methodio, Gazariae, Bulgariae, Slavoniae, Dalmatiae, Moraviae, Bohemiae et Apostolis Archiepiscopis Welehradensis.*

Ďalej je svedectvom starý obraz, že sú uctievaní, ako arcibiskupovia**

Všetci Slovania si ctia svojich sv. apoštolov a to ako južní, tak západní a severovýchodní.

*J. Vychodil, Popis Veľehrádských památností, na str. 109.

**Dr. F. Příkrý, Památky sv. Cyrila a Metoda, na str. 55.

Srbi.

Srbi obrátili a zdokonalili sa vo viere Kristovej len pôsobením našich sv. apoštolov. Oni prináležali k biskupstvu srjemskému a vyšnomacedonskému.

Podľa nižšieho podania sv. Metod i v Niši ustanovil biskupa. Srbi boli s rímskou stolicou sjednotení, ale po splitskom sneme roku 925-ho, keď bolo vyhlásené zrušenie slovanskej liturgie, začali sa prikláňať k Carihradu. Napokon za kráľa Štetana Nemaja (1159-1195) prerušené bolo spojenie s Rímom a trvá až dosiaľ.

Bulhari.

Bulhari obrátili sa len pôsobením našich sv. apoštolov. Na Balkáne do príchodu sv. Cyrila a Metoda boli sice niektorí kresťania, ale to nemalo významu pre kresťanstvo Bulharov; až metodejská práca prebudila kresťanstvo u nich. Ved' Slovania balkánski nerozumeli grécky ani latinský a preto kresťanstvo šíriť sa nemohlo.

Sv. Metod vymaľoval obraz posledného súdu, načo sa panovník Boris I. a ľud dali pokrstiť. Keď Pocius, patriarcha carihradský, sa odštiepil od Ríma, panovníci bulharski ostali verní Rímu, lebo Pápež Innocent III. poslal korunu kráľovi Kalojanovi, ktorý dňa 8. novembra roku 1204 bol korunovaný a legát Lev posvätil Bazila za primáša pre Bulharsko s liturgiou metodejskou. Pre zákaz slovanskej liturgie Bulhari sa odklonili od Ríma a až v XVI. storočí macedonskí arcibiskupovia, sídliači v Ochride, sa s ním sjednotili.*

Pápež Pius IX., aby obživil sjednotenie v Bulharsku, povolil končiť slovanskú liturgiu východného obradu, teda metodejskú, a sám vysvätil za arcibiskupa 8. apríla roku 1861 v Ríme Jozefa Sokolského. Ruský cár povolal do Ruska arcibiskupa Sokolského šíriť sjednotenie, ale ho viac nevypustil, a tak arcibiskup Sokolský, zomrel mučeníckou smrťou v Kyjeve. Pred prevratom v Bulharsku boli tri gréckokatolícke biskupstvá. Arcibiskup Michal Mirov sídlil v Carihrade, biskup Michal Petkov v Adrinapole a podnes žijúci biskup Epifani Šanov v Solune.

Po prevrate z Macedonie a Tracie boli Bulhari povyháňaní, takže sa sjednotení rozprchli po celom Bulharsku a majú svoju metropolu v Sofii.

*Istoria na Blgarskija narod, 1920. Iv. Stojanov.

Poliaci.

Poliaci poznali vieru Kristovu pôsobením našich sv. apoštolov avšak po ich smrti Nemci a nemcofilovia všetkou mocou pracovali, aby zničili dielomašich sv. apoštolov. Biskupov a kňazov slovanských zneuctievajú a usadzujú svojich, takže latinský obrad sa celkom zakorenil medzi ľudom poľským.

Lenže musí sa uznať, že sv. Metod udomácnil slovanskú liturgiu v Poľsku a založil biskupstvá.*

V Poľsku zakorenili latinský obrad, že popri hierarchii slovanskej založili hierarchiu latinského obradu.**

Pokoj narušila medzi cirkvami Richiza, dcéra porýnskeho falckrabäta Ekka, manželka Mečislav II., ktorý bol oddaný slovanskému obradu.

Ona tak nenávidela slovanský obrad, že i od manžela utiekla a popúdila cisára proti Slovanom.***

Nemci volali kresťanov slovanského obradu pohanmi, aj latinskí kronikári tak nazývajú túto vzburu. Nestor však, ako člen slovanskej cirkvi roku 1030 píše: „Povstali ľudia, pozabíjali biskupov a kňazov, tiež i pány svojich.“

To dokazuje, že v Poľsku bola hierarchia slovanská. Kazimír panovník poľský, roku 1043 vzal si za manželku Mariu, sestru kyjevského veľkniežatu Jaroslava, čo dokazuje, že podľa príkladu nebohého otca náležal k obradu slovanskému.

Aby Poľsko priviedol k unii s Rímom, roku 1046 vyžiadal si od pápeža Benedikta XI, aby Arona, slovanského biskupa krakovského, ustanovil arcibiskupom. Po smrti Aronovej arcibiskupstvo nebolo zaplnené, lebo pápež Gregor VII., roku 1075 sám tvrdí, že poľskí biskupovia sú bez arcibiskupa.

Pápeži neustáli vysielali svojich poslov do Poľska, aby tam obnovili ród rímsky. Slovanskí biskupi boli pod správou latinských arcibiskupov, tak sa pomaly polatinčili. Latinský obrad v Poľsku všobecne bol zosilnený až po roku 1246 a od tých čias Poliaci sú latinského obradu.****

*Dr. F. Příkrýl, Památky sv. Cyrilla a Methodu, na str. 88.

**Ze byly dvojaké arcibiskupství (slovanské a latinské), toho svědkem je Martinus Gallus, I, II. a 16.

***Bielowski, Mon. Pol. I., 323.

****Fr. V. Sasinek, Dejepis Slovanov, na str. 39, 40.

Polabskí Slovania.

Polabskí Slovania, čiže polabskí Srbovia, bývali medzi riekou Labou a Odrou, od Krušných hôr a Krkonoš až po more Baltské, v terajšom území Meklenburska, Bramborska a Saska. Kresťanstvo prijali pôsobením našich sv. apoštolov.

Po smrti sv. Metoda Nemci vytlačili slovanské duchovenstvo a nahradzovali ho nemecko-latinským. Dlhé časy neprijali Lužičania latinské duchovenstvo, až po roku 1164, keď ich Nemci úplne podmanili. Týmto podmanením sa Lužičania začali ponemčovať; takže ich počet dnes sa odhaduje na štyri milióna.

Rusi.

Rusi, žijúci v terajšom Rusku, na Ukrajine, v Haliči a naši Rusíni prijali vieru Kristovu pôsobením legáta sv. Metoda. Po smrti sv. Metoda Nemci zakročili na všetky strany, aby slovanské biskupstvá boli zničené.

Rusi sa obrátili do Carigradu, odkiaľ dostali svojich biskupov, takže arcibiskupstvo v Kyjeve rozkvitlo.

Cirkev slovanského obradu odtrhla sa od Ríma, až v XIII. storočí a to preto, že slovanská liturgia bola zakázaná. Malorusi sjednotili sa s Rímom na florentskom sjednocujúcom sneme, keď sa stal kardinálom Izidor, kyjevský metropolita.

Avšak z Carigradu stále sa šírila nenávisť proti pápežovi, takže sjednotenie ožilo až roku 1590, keď pápež Kliment VIII., dňa 23. decembra roku 1595., slávnostne potvrdil slovanskú liturgiu Malorusov.

Najväčšiu zásluhu má sv. Jozafát Kuncevič, arcibiskup polocký, ktorý mučeníckou smrťou zomrel za sjednotenie, trvajúce až dosiaľ.

V Rusku sjednotenie s Rímom roztrbli Nemci, lebo oni kresťanov slovanskej cirkvi nazývali pohanmi a druhý raz ich krstili. Krst udeľovaný duchovenstvom slovanskej cirkvi, neuznávali, čím pápež Alexander v roku 1501 zakázal bulou *Altitudo divini consilii*. Nemecko-latinské duchovenstvo ešte i po zákaze opovažovalo sa držať kresťanov slovanskej cirkvi za pohanov.

Chrámy slovanskej cirkvi v Rusku, Poľsku ešte i v XVII. storočí nemecko-latinské duchovenstvo nazývalo len: *Synagogae Ruthenorum*. *

*Galic. Hist. Sbornik, L'wow, 1860, III. 75.

Nemci spôsobili rozkol slovanskej cirkvi a pre Nemcov trpí Rím. Germanofilovia žiaľbohu rodení Slovania, Poliaci, pokračujú v politike wichňingovskej a tým prekážajú sv. sjednoteniu.

Sv. sjednotenie nastane všeobecne, keď verejne sa dodrží rovnoprávnosť obradu slovanského s obradom latinským. Slovanská cirkev nech' má svojich kardinálov, metropolitov, arcibiskupov, biskupov a legáta apoštolského rodeného Slovana!

Seniënko ktoré nám zasiali naši sv. apoštolovia do duše, nám nikto nevykorení, veď každý Slovan vrúčne sa modlieva: Deditvo Otcov našich zachovaj nám, Pane!

Rumuni.

Rumuni prijali vieru Kristovu od slovanských kňazov a ich liturgia bola slovanská až do roku 1698. Keď pápež povolil končiť liturgiu preloženú do rumúnskeho jazyka a miesto cyriliky, zaviesť latiniku, tak 7. októbra roku 1698., päť biskupstiev sjednotilo sa s Rímom. Ostatné biskupstvá ostali nesjednotené.

Češi a Slovinci.

Češi prijali sv. vieru pôsobením našich sv. apoštolov sv. Cyrila a Metoda, lebo sv. Metod pokrstil knieža Bořivoja a kňažnú sv. Ludmilu. Posvätil chrámy, kňazov a biskupa Pavla Kajchu, ktorý bol prvým slovienským biskupom v Prahe.

Takto ostali Čechy cirkevne podriadené metropoli moravskej. Moravský ľud sv. vieru prijal od sv. Cyrila a Metoda s liturgiou slovanskou. Celú ríšu Veľkomoravskú pokrstili a zorganizovali za 40 mesiacov. Ľud nemohol sa nasýtiť vierou Kristovou, hlásanou im srozumiteľnou rečou a liturgiou slovanskou.

Svätý Metod posvätil svojho pomocníka Gorazda moravského Slováka za biskupa, aby mal doma zástupcu pre Velehrad, keď cestoval ako legát. V Brne ustanovil biskupa Slavomíra. Na Slovensku duchovnú správu viedli svätiaci biskupi, a to: Kliment v Bratislave, Angelár v Nitre, Naum na Spiši, Vavrinec v Mokačeve (asi dnešné Mukačevo) a Konstantín v Salavare. Že v ríši Veľkomoravskej bolo sedem pomocných biskupov slovanských, svedčí písmo Pilgrima, arcibiskupa laurencenského, keď sdelil vec pápežovi Benediktovi VII. (974—83).*

*Pagius in critique Baronni ad annum 979. n. 7.

Magn. M. Mirov, gršlov. kat. arcibiskup, Kázne o sv. Kyrillovi i Methodiju.

V. Pačovský, Istorija Podkarpatskoj Rusi.

Brevis historica notitia dioecesis Munkácsensis nám podáva zprávu, že biskupstvá slovanskej cirkvi boli:

„Archi-Eppus Velogradi Cyrillus ordinatur, cui adduntur in Pannonia septem alii suffraganei Eppi quibus simul indicatur, omnes illos Eppos, Catholicos quidem, graeco tamen ritui addictos fuisse, cum et Metropolitae eorum Cyrillus — ut constat — ritus graeco catholici assecia fuerit, atque hinc vix dubie una colligitur: in numerum Pannoniacarum illarum Dioecesium, quibus praemenorati septem suffraganei Eppi praefuerunt, Munkacsensem quoque Dioecesim. — sive hoc, sive alio nomine eorum venerit accensendam esse. Probat hoc et sal confirmat etiam Joannes VIII. S. Pontifex in epistola Methodio scripta cum Archi-episcoporum Ecclesiae Pannoniensis vocans clare innuit, in Pannonia Methodium plures suffraganeos Episcopatus habuisse.*

Sv. Cyril a Metod v rímskej bazilike sv. Klimentu.

Vyhnanie slovanského duchovenstva.

Kráľ Svätopluk nevedel pochopiť veľkolepé úmysly sv. Metoda; nehľadiac do budúcnosti svojho národa, žil len dennej politike,

*Joan. L. Mosheimii, Inst. Historiae Eccl. p. 308. §. VI. Observ. n.

Schematismus gr. cath. dioecesis Munkácsensis a. 1908 in p. 17 et 18.

a preto nadržal zradnému Wichingovi a kňazstvu nemeckému, ktoré na Slovensku len desiatky (cirkevné poplatky) sbieralo, avšak o nábožensko-mravné zošľachťovanie slovenského ľudu málo dbalo a neprestávalo sledovať svoje nemecko-národné zábery. Kňazstvo to vyvolilo si po smrti sv. Metoda za arcibiskupa Wichinga, z čoho povstal nový rozkol. Preto vyslal pápež Štefan V. poslov, aby spor rozsúdili. Rozsúdok nám je neznámy; isté je len to, že Wiching učeníkov sv. Metoda všemožne prenasledoval, osočoval pred kráľom Svätoplukom, konečne Gorazda i s veľkou čiastkou domorodného kňazstva vyhnal do Bulharska. O tomto deji pre sloviensko katolíctvo osudnom píše bulharská kronika: „Jední hotoví boli učiniť všetko, (čo Nemci žiadali), druhí trpel všetko; jedných neľudský mučili, druhým obydlie drancovali; iných nahých vláčili po trni, a to i mužov starých a takých, ktorí už prekročili dávidovské medze veku. Kňazov a diakonov, ktorí boli mladší, predávali Židom; ktorí však zostávali úrad učiteľov, ako onen Gorazd a Kliment starší, muž veľmúdry a Vavrínek, Naum a Angelár, týchto a viacerých iných známenitých, železnými okovami sputaných držali vo väzeniach. Keď od knežafa (Svätopluka) obdržali povolenie, aby činili podľa svojej vôle vyviedli ich z väzenia a trýznili ich ranami...“

Po neľudských zákrokoch odovzdali ich vojakom, aby ich odviedli každého inde, do krajov podľa Dunaja ležiacich. *

Tak krušný osud pripravila nenávisť cudzincov kňazstvu Metodovmu, domorodému; tak zachádzali cudzinci-biskupi so slovenským kňazstvom!

Pre toto počínanie utratilo Slovensko svoje domorodé kňazstvo a zo slovanskej cirkvi pochádzajúcich biskupov.

Wiching nejasal dlho nad svojím víťazstvom. Nenávidený u ľudu i domáceho kňazstva (nakolko sa na zákutných miestach preca niekoľko udržali), od nestáleho Svätopluka opustený, utratil biskupstvo a kúšiel do Nemecka, kam srdcom už dávno náležal, kde sa stal kancelárom Arnulfa, kráľa nemeckého, neskoršie biskupom v Pasove. A že súdy božie iste melú, dokazuje ďalší osud nešťastného tohoto cudzinca-biskupa, ktorý bol pre svoj nekňazský — nebiskupský život podľa cirkevného výroku od svojich biskupov-suffragánov zosadený z biskupstva. **

Rastislav, panovník ríše Veľkomoravskej, prosí od Michala, cisára vyšších kňazov, čiže učiteľov (má sa rozumieť biskupov): „Pošli

*Sborník Velehradský IV. 51.

**Annal. Fréh. anno 809.

nám vladyku biskupa a učiteľa takého, lebo od Vás na všetky strany vždy dobrý zákon vychádza.

Vladyka, biskup a učiteľ sú tri mená, ktoré tvoria vlastne jedno.

Konstantín šiel ako biskup a Metod, ako opál, preto i na Veľhehrade sú vymalovaní na obraze v mitrách, keď prišli k nám a Rastislav ich vítal.

Mnohí dejepisci nevidia o posviacke Cyrilovej v Ríme celkom správne, lebo Cyril bol v Ríme len povýšený na arcibiskupa a Metod bol vysvätený za panovania pápeža Hadriána II., takto sa tvrdí na východe.

Doklady: I. Rastislav prosil biskupa.

II. U Kocelu v Salavare len prvý raz 50 učeníkov vyučil a posvätil, prv než šli do Ríma.

Z vyhnaného duchovenstva spomína sa, že tých najučennejších bolo vyše 200, ktorí boli omnoho vzdelanejší, učennejší a svätejší od samých nemecko-latinských biskupov, lebo sami kronikári nemeckí to priznávali, ako Valvasor, Schönleben a mnohí iní. Mnohí zo západu, t. j. od Bratislavy, Nitry..... ulekali na východ, na Spiš, Sáriš, Zemplín atd., kde sa mohli zachrániť a kňazské povinnosti konať. Jedna časťka bola vyhnaná, druhá utekala na východ k Tise a tretia, najmenšia časťka, ktorá ostala, zriekla sa úradu a žila vo svojich rodinách a až po vyhnaní Wichinga znovu nastúpil úrad.

Prvá časťka vo vyhnanstve.

Učiteľia a učenici, t. j. biskupi a kňazi, uchýlili sa v Bulharsku, kde ich Boris I. s radosťou prijal a v úrad usadil. Nástupca sv. Metoda Gorazd, arcibiskup moravsko-panonský, moravský Slovák, bol najučennejším a vedel veľmi dobre grécky, sloviensky a preca utratil svoju arcidiecézu. Gorazdu mučili najviac, takže potom nebol schopný na duchovnú prácu a o krátky čas zomrel v Ochride, kde bol i jeho priateľ Kliment arcibiskupom. Kliment učiteľ t. j. biskup nástupca Gorazdov, bol ihneď ustanovený za arcibiskupa so sídlom v Ochride.

Gorazd mal sa stať arcibiskupom v Preslave, ale mučením zničený skoro zomrel a v Preslave ostal Naum.

Kliment, o ktorom sa najviac vie, kráčal stopami sv. Metoda. Šíril slovanskú liturgiu, zorganizoval svoju arcidiecézu, takže z jeho školy vyšlo 3050 kňazov, ktorí sa rozšíli po Bulharsku a po celom Balkáne.

Všetci titulovali Klimenta biskupom slovienskym, t. j. pre všetkých Slovanov.

Sv. Pantelejmon, založil v Ochride veľký kláštor v ktorom spočívajú sv. Gorazd a iní biskupi a kňazi, ktorí boli Wichingom mučení.

Kliment opísal život našich sv. apoštolov a dejiny ich účinkovania, lenže Nemci sa postarali s pomocou Turkov, aby to zničili, takže najcennejšie veci nemáme. Kliment zomrel v Ochride a je pochovaný v kláštore sv. Pantelejmona. Tam bol pochovaný 27. júla roku 916.

Macedonský ľud Klimenta si ctí ako svätého a pomníky sú mu vystavané temer po celom Bulharsku.

Naum, učiteľ, učeník sv. Metoda, účinkoval v stoličnom meste Preslave, lenže mučením zničený odišiel ku svojmu priateľovi Klimentovi do Ochridu a tam zomrel v kláštore roku 910. Lavrinec a Angelár, učiteľia (t. j. vyšší kňazi) zničením mučením, o krátky čas zomreli v Bulharsku.

O Savovi, učiteľovi tvrdí sa, že bol biskupom v Srbsku, v Belgrade a Baritoku, že si ho vojvoda zadržal, ale skoro sa pomínul pre mučenie Wichingovo.

Na Balkáne keď svätia sv. Cyrila a Metoda, spomínajú sa i: „Svjati sedmočistenici“ t. j. sv. Cyril a Metod a ešte sv. Gorazd, Kliment, Naum, Sava, Angelár, Lavrinec a iní.

Ziaľ bohu, že Slovania nepracujú, aby vyššiespomenutí svätci a mučeníci boli povýšení k väčšej úcte.

Druhá časťka slovanského duchovenstva.

Kliment, arcibiskup ochridský, i to vyhnanstve pracoval v záujme ríše Veľkomoravskej, keď sa dozvedel, že Wichinga vyhнали vyslať niektorých kňazov domov na Moravu. Mojmír II. s radosťou prijal slovanské duchovenstvo a požiadal od pápeža Jána IX., aby moravská metropol'a, sv. Metoda, bola obnovená.

Pápež vyhovel tejto žiadosti, rozdelil ríšu na štyri biskupstvá a v každom ustanovil biskupa, ktorí boli podriadení slovienskému arcibiskupovi Jánovi (roku 889). Lenže nemeckí biskupovia zase protestovali a hľadali spôsoby, ako by mohli zničiť obnovenú metropolu slovanskú.

1. Nemci robili nepokoj medzi bratmi Mojmírovými, lebo si mysleli, že keď pôjdu oproti nemu, že budú obdarení panovníctvom.

2 Nemci sľubovali českým kniežatám, Spytihnevovi a Vratislavovi panovníctvo a samostatnosť.

3. Nemci prisľúbili Maďarom Slovensko a preto títo pustili sa na Mojmíra II., zničili ríšu Veľkomoravskú roku 907. Tým padla i samostatnosť cirkvi slovienskej.

Slovensko bolo pripojené k Uhorsku a ďalšie osudy slovienskej cirkvi odohraly sa v rámci uhorského štátu.

Morava bola pripojená k Čechám a odtiaľ bola cirkevne spravovaná. Takto boli násilne od seba oddelení Slováci a Moravania cez dlhé storočia a len spoločná viera a rozpomienky dávnych časov cyrilometodejských ich spojovaly na posvätnom Velehrade, kde čerpali posilnenie a útechu v krušných časoch utrpenia.

Cirkevné rozdelenie Slovenska.

Slovensko bolo vtedy rozdelené na tieto cyrilské biskupstvá: nitrianske, bratislavské a spišské.

Obvod bratislavského biskupstva bol asi medzi Váhom a Moravou. Biskupstvo spišské a nitrianské tvorilo kraj asi od „liezskych“ Karpát po Čiaru, tiahnucú sa okolo Jágra a riek Tisy a Tople, až po Solník (Szolnok). Tieto biskupstvá boli síce obradu slovanského, ale zachovali jednotu viery i vernosť k apoštolskej stolici aj po rozkole medzi Rímom a Carihradom. Roku 973, založené latinské biskupstvo pražské rozširovalo obrad latinský aj medzi Slovákmi, práve tak, ako z inej strany aj biskupi passovskí usilovali sa rozšíriť svoj vplyv na Slovensku. Z toho vidno, že na Slovensku prekvital obrad sloviensky ešte aj po rozkole roku 1054.*

Doklady o slovienskej cirkvi cyrilometodejskej.

Cyrilometodejská cirkev prekvitala i v Čechách a na Morave, o čom svedčia tieto dôkazy:

1. Archeologické pamiatky; vid' knihu: „Památky sv. Cyrila a Metoda.“**

2. Prvý biskup bol slovanský.

3. Sv. Václava učil a krstil ešte slovanský kňaz.

4. Detmarovi bola uznaná biskupská hodnosť, len vtedy, keď prevzal latinský obrad.

*Fr. V. Sasinek, Dejiny počiatok Uhorska, str. 37.

** Dr. F. Plškryl, 1933.

5. Na počiatku XI. storočia pôsobil biskup Vracen, ktorý bol východného slovanského obradu. Sídliť na Morave.*

6. Sv. Prokop, opát sázavského kláštora, bol slovanského obradu. Ten kláštor zanikol úplne roku 1100 pod Břetislavom II., pretože slovanských mníchov vyhnali a na ich miesto usadili mníchov latinských.

7. Vratislav II. (1061—1092) veľmi šírili obrad slovanský. Povolal slovanských mníchov baziliánov z Uhorska, ktorých vyhnal Spythinev II. roku 1055. a v Uhorsku ich prijal Andrej I. a usadil ich kláštoroch Biliar a Tormove. Pápeža Gregora VII. (1073—1085) prosil, aby slovanskú liturgiu a metropol'u schválil Vratislav II. chcel všeobecne zaviesť obrad slovanský, lenže dostal odpoveď odmietajúcu. Príčinou iste je zase protest nemeckých biskupov.

8. Kňazské bezženstvo stalo sa v zemiach československých pravidlom po prvé v XIII. storočí, teda ešte slovanský obrad jestvoval.

9. Karol IV., český kráľ, žiadal od pápeža povolenie, aby sa končila slovanská liturgia, ale pápež pre protest nemeckých biskupov povolil, len na jednom mieste. Karol IV., preto vybudoval v Prahe kláštor v Emauze roku 1317. Lenže roku 1591. vytisli nemeckí mníši slovanskú liturgiu.

10. Češi a Moravia vždy túžili, aby sv. prijímanie bolo pod oboma spôsobmi. to znamená, že chceli zaviesť východnú liturgiu cyrilometodejskú, akú mali ich predkovia.

11. Na Morave posledný baziliánsky kláštor, t. zv. monastier sv. Klementa u Osvětiman bol zničený roku 1421. Tento kláštor bol prvý na Morave, kde sa sv. Cyril a Metod najviac zdržovali. Dnes sa pracuje, aby kláštor bol obnovený a slovanskí mníši baziliáni boli v ňom znovu usadení.

12. Ľud pri oslavách prespevoval metodejské piesne, na pr.: Hospodine, pomiluj ny.

13. Záručné soboty má len východný obrad. Vtedy chodieval ľud modliť sa za zomrelých.

14. Slová cirkvi, cirkvice sú z východného obradu.

15. Staré chrámy boli budované podľa vzoru gréckej cirkvi.

Nemci vychovávali Čechov k heretizmu a čo viac k bezvyznaniu, čo dopomôže Čechom a všetkým Slovanom jedine liturgia cyrilometodejská.

Príchod sv. Metoda na Devín.

Slovensko.

Ze východný cyrilometodejský obrad prekvital i na Slovensku, sú dôkazy:

1. Archeologické pamiatky, na príklad:

a) mosadzný kríž s cyrilským nadpisom, nájdený medzi Ostrihomom a Komárnom v obci Šomode roku 1852. pri jazere Tata;*

b) Pectoral slovenského biskupa s cyrilským nadpisom nájdený v Kláštore pod Znievom roku 1935;

c) cyrilský oltárik, nájdený v Dolnom Kubíne, Jozefom Kohútom;**

d) v Spišskom Podhradí dodneška je zachovaný veľký kameň, ktorý je popísaný cyrilikou;

e) chrámy a kaplnky, na pr.: v Dražovciach pri Nitre, v Ostrolúke pri Zvolene, sú z doby cyrilometodejskej. Kaplnka na Beňuši

*Dr. F. Příkryl, Památky sv. Cyrilla a Methoda. 1933, na str. 19.

**K. Medvecký, Cirkevné pomery kat. Slovákov v Uhorsku, 1920 na str. 15.

pri Brezne je s trojramenným krížom, teda svedčí o slovanskom obrade.

2. Stopy slovanského obradu zachovali aj viaceré šarišské, spišské a gemerské r. k. a evanjelické kostoly, v ktorých pri renováciach v 19. storočí sa ukázali na stenách pod novou maľbou obrazy východného obradu s nadpisom cyrilským.

To isté dokazujú aj nájdené spišské cyrilské úlomky z XII. storočia.*

3. Slovanské kláštorníctvo bolo vyhnané, mníši zo sázavského kláštora sa usadili v Nitre na Zobore, na Skalke pri Trenčíne a pri Hrone vo sv. Beňadiku, lenže v pozdejších časoch za Andreja a Bélu, uhorských kráľov v XIII. storočí, latinskí mníši úplne vytisli mníchov slovanských.

Počiatkom XIII. storočia, boli na Slovensku boje o to, či má byť slovanský, alebo latinský obrad: Nemci s Maďarmi zvíťazili, takže slovanský obrad na Slovensku upadol.

4. Nemeckí kolonisti šírili stále latinský obrad a pozdejšie v dobe protestantskej luteranizmus.

5. V XIII. storočí stretávame sa na slovenskom východe s postavou Jakuba z Farkašoviec, biskupa spišského, s postavou Andreja III., kráľa uhorského, o ktorom poznamenáva Bárdossy a Wagner, že bol „Gracci Ritus.“**

Potom usadili latinského biskupa, slovanský biskup stal sa mu suffragánom, a takto sa vyľískal slovanský obrad.

Spišské biskupstvo, ktoré siahalo až po Jäger a rieku Tisu, bolo veľmi rozsiahle, lebo malo viacej vikariátov so svätiacimi biskupmi. Pozdejšie východné vikariáty boli podriadené jagerskému latinskému biskupstvu.

6. Milý je nápis i nápis na „mešci“ po prvom kráľovi uhorskom sv. Štefanovi, zdegradovaný Jagičom na „sulok“, ktorým sa zakrývala vrchná časť biskupskej palice z XIII. storočia. (Budi Hospodi, milost Tvoja na nás nynie i vo všetky. Bože, uštedri ny i blahoslovi ny i prosvieti lice svoje na ny i pomiluj ny.) To je nám vzácnym svedectvom, lebo dokazuje trvanie bohoslužobnej reči slovienskej i v XIII. storočí.

7. Chrámy boli budované podľa východného obradu. Pravda, málo sa nám z nich zachovalo, lebo Tataři, Turci a káčři ich ničili.

8. Grófovia šírili a podporovali chrámy, farnosti a duchovenstvo, len latinského obradu. Šírili latinský obrad násilne, lebo mys-

*Bratislava III. roč. str. 80.

**Bratislava III. str. 80. Analecta teruo Socp. a Supplementum.

leli, že tak Slovanov skôr pomad'arčia alebo ponemčia. Dôkazní, že nemeckí grófovia latinizovali, sú na pr.: Pohorelá, veľká obec v okr. breznianskom; obyvatelia boli všetci gr. kat., teda metodejskej cirkvi ešte v roku 1643.*

Polomka, veľká obec v okr. breznianskom; obyvatelia boli ešte koncom XVI. storočia gr. kat., teda metodejskej cirkvi.

Hel'pa, veľká obec v okr. breznianskom; obyvatelia boli v XVI. storočí gr. kat. slovienskej cirkvi.

Závadka a všetky obce od Brezna hore Hronom boli gr. kat. lenže Széchiovská a Koharyovská rodina ich polatinčila.**

9. Byzantský kríž na erboch, pečiatkách a vežiach svedčí o slovanskom obrade.

10. Slovanských kňazov volali popami, alebo ešte i černokňazníkmi.

11. Pop bol ženatým, kňaz bol neženatým a černokňazník bol mních.

Pop, alebo kňaz je starosloviensky. S latinským obradom prišlo plebán, alebo farár z nemčiny (der Pfarer).

12. Pôsty. Starí ľudia pôsty držali a držia ešte podľa starých zvykov od nedele mäsopestnej až do Veľkej noci, mäso neužívajú, teda tá obyčaj pochodí z gréckej cirkvi. Grécka cirkev má nedeľu mäsoпустnú, ktorou sa začína pôst pred Veľkou nocou a trvá až do samej Veľkej noci.

13. Slovanskú cirkev volajú ešte i dnes starí ľudia „starou vierou.

14. Posledná kniha slovienska vyšla na západnom Slovensku v Trnave roku 1655. pod názvom: „Pýsne katholické latinské, y slovanské: nové y starodávne.

Od tých čias naše Slovensko ešte spočíva v spánku.

*Dr. Borovszky Samu, Gömör-Kishont Vármegye, na str. 79.

**Dr. Borovszky Samu, Encziklopédiája, na str. 80.

Tretia čiastka slovanského duchovenstva..

Keď Wiching útočil na duchovenstvo metodejské, mnohí sa uchýlili na východe v zapadlých dedinkách, kde pomaly sa rozšírilo slovanské duchovenstvo.

Na východnej čiastke našej republiky metodejské duchovenstvo sa zachránilo až doposiaľ. V X. storočí jazyk slovenský a ruský bol skoro jeden, viera jedna a písali cyrilikou. Lenže to dlho netrvalo, lebo Nemci a Maďari zasiali nenávisť i medzi nimi. Keď prišiel na uhorský trón Karol Robert, nastaly smutné časy pre liturgiu slovanskú. Latinský obrad násilne šírili, a čo bolo slovanské, ničili. Nemcofilstvo zapanovalo silne, takže skoro všetko zničilo. Dokiaľ neprišiel na uhorský trón Karol Robert, dotiaľ i Maďari milovali východný obrad a mali vyše 400 baziliánskych kláštorov, lenže po vytlačovaní mnohí týchto kláštorov odchádzali do Ruska, kde sa stali schizmatikami, ktorých len sv. Jozafát, arcibiskup a mučeník, sjednotil s rímskou Stolicou (1617).

Rakúsko-uhorský kráľ Jozef II. zatvoril tých 30 kláštorov baziliánskych a tak by bola rehoľa zanikla, až ju Lev XIII., ochranca Slovanov, roku 1882. dekrétom obnovil.*

Rusíni boli do XIII. storočia sjednotení s Rímom, ale koncom XIII. storočia sa odtrhli.

Príčiny boli tieto:

- a) Biskupi slovanskí boli podriadení latinským biskupom.
- b) V kláštoroch sa usadili predstavení latinského obradu, ktoré sa pomaly zaplietli s čistým latinským obratom a iných povyhánali.
- c) Majetky boli poprepisované na cirkev latinského obradu, takže sa skoro zničila cirkev metodejská.
- d) Slachta násilne bola ponemčovaná a maďarizovaná a tým prevzala i latinský obrad. Potom bolo vydané heslo: „Cuius regio, illius religio,“ a tým sa zakorenil latinský obrad.

Rusíni sjednotili sa s Rímom všeobecne roku 1616, s tou podmienkou, že ostane im sloven. obrad cyrilometodejský neporušený.

Biskupov ľud si vyberal duchovenstvo a pápež ich len potvrdil.

Slovanské duchovenstvo bude mať tie isté práva, aké má duchovenstvo latinského obradu.

Lenže žiaľ! bohu latinskí biskupi, zvlášť jagerskí, slovanských biskupov držali za suffragánov a bez ich povolenia nemohli nič

*Pavel Spišák, Rehoľa Baziliánov „Katolícke Slovensko“ 1933 na st. 199.

robiť t. j. ani kostoly stavať, ani farnosti zakladať atď.,

Prísahu museli slovanskí biskupi skladať nielen pápežovi, ale i pred latinskými biskupmi. Toto trvalo až do Marie Terézie, na ktorej zákroky v Ríme pápež Kliment XIV., 19. septembra roku 1771, potvrdil práva slovanských biskupov, takže sa tým spôsobom oslobodili od jágerských biskupov. V tých časoch bolo slovanských farností 839, a boli zadelené slovanskému biskupstvu.

Slovanské farnosti, ktoré boli pod právomocou latinských biskupov, boli zadelené tiež k slovanskému biskupstvu.

Slováci a Rusíni boli pod nadvládou maďarskou, preto ich dejiny sú spoločné s maďarskými.

Uhorsko.

Cirkev cyrilometodejská slovansko-východného opradu v Uhorsku.

Naši sv. apoštolovia, sv. Cyril a Metod zakorenili a udomácnili vieru Kristovu v celej ríši Veľkomoravskej. Teda keď prišli Maďari na územie terajšieho Uhorska, našli kresťanov slovienskej cirkvi so siedmymi biskupstvami, ako to dokazuje arcibiskup Piligrim z r. 980. Uhorský panovník Arpád oženil sa s dcérou ruského cára, teda ovládol i jazyk slovanský. Je jasné, že s našim sv. Metodom vedel dorozumeť sa. Maďari prijali vieru Kristovu od kňazov metodejských a celý rod Arpádovský bol gréckej cirkvi, ako nám je dokázané podľa hodnoverných dejepiscov v knihe: „Poznámky o pamiatkách gréckej kultúry z doby Arpádovcov.“*

Z tejto knihy spomeniem len niekoľko bodov, že Maďari boli gréckej cirkvi:

1. Otec sv. Štefana, Gejza bol pokrstený čanadskými kňazmi, ktorí vysviacku obdržali ešte za časov veľmožu Dulu.

2. Dula bol pokrstený v Carihrade a priviedol so sebou biskupa Hierotheja, ktorý bol určený pre maďarské územie. On chcel obnoviť pôsobenie Hierotheja, obrad cyrilometodejský. Hierothej pokrstil dom vojvodu Dulu, ktorého dcéra Sarolta, bola matkou Gejzovou. Teda je jasný dôkaz, že Gejza bol gr. katolíkom.

3. Nemci, a by si podmanili Uhorsko spriatelili sa s panovníkom sv. Štefanom, dali mu za manželku Gizelu, sestru nemeckého cisára Henricha II., a tak urobili ho privržencom latinského obradu.

*Jegyzetek a Görög kultúra Arpádkori nyomairól. Dr. Hiador Sztripszky 1913.

Nie je div, že bol prívržencom latinského obradu, lebo manželka Nemkyňa i s celou šľachtou útočili na neho.

Dôkazy o tom, že sv. Štefan bol gréckeho obradu sú:

a) Koruna a plášť čisto východného obradu. Na maďarskej korune je nadpis cyrilikou „Genzobie král“. Plášť bol vyšívaný v kláštore vo Vespríme, kde mníšky-baziliánky ho vyšivaly. Na plášti je vyšíty Ikonostázion, na ktorom sú vyobrazení svätí podľa obradu východného s nadpisom cyrilským: „Budi Hospodi milost Tvoja na nás nyní i vo vieký“ a vyššie: Bože usčedri ny i blahoslovi ny i presvieli lice svoje na ny i pomiluj ny..“

b) Sv. Štefan budoval kostoly, kláštory východného obradu gréckymi staviteľmi. Vesprímsky kláštor, ktorý vybudoval sv. Štefan je dokladom východného obradu a zakladajúca listina je grécká.

c) Sv. Štefan dal vystaviť v Caribrade hostinec pre uhorských pútníkov, z čoho vyplýva, že ľud uhorský rád chodil na púte do Caribradu.

4. Uhorskí veľmoži Kapaň a Vata, ktorí boli vlastne Slováci, vzbúrili sa proti sv. Štefanovi, lebo nechceli prijať latinský obrad.

5. Biskup Gerhard (Szt. Gelér) rehoľníkov latinizoval kláštorov východného obradu a tých, ktorí nechceli prijať latinský obrad, vyhánal, takže povstala vzbura v ktorej bol Gerhard zavraždený.

6. Aostum, čiže Ajlony, uhorský vojvoda bol zakladateľom kláštora v Čanade a najväčším odporcom latinského obradu.

7. Kráľ Andrej I. vybudoval kláštor pri Vyšegrade (Ostrihom) pre grécky obrad, v ktorom baziliáni končili cirkevné obrady v slovienčine.

Ten istý kráľ vybudoval grécke kláštory v Biharde a Tormove, do ktorých usadili mníchov, vypudených zo sázavského kláštora z Čiech, pretože stále končili ešte cyrilometodejskú liturgiu východnú. Kráľ Andrej I. prebudoval kláštor pre gréckych baziliánov v Mukačeve. Dcéra ruského panovníka Jaroslava menovala sa Anastázia a bola manželkou kráľa Andreja I.

8. Sv. Vladislav, ktorého meno pochádza zo staroslovienských slov „vláda a sláva“, nariadil postíť sa nie od škaredej stredy, ale od pondelku, podľa nášho staršieho a lepšieho zvyku, ako tá východná cirkev dodržiava.

Dalej nariadil, aby „Večera Pána“ gréckym obradom pod dvoma spôsobami bola udeľovaná.

Dcéra jeho sa menovala Paraskeva. Toto meno sa dáva len

*Pačovský, Istorija Podkarpatskej Rusi, 1921, na str. 44.

vo východnej cirkvi. Je nápn dôkazom, že i v jeho dobe východný obrad prekvital.

Meno Paraskevy, až v XVIII. storočí spisovateľ Dugonič prepisal na Pirošku.

Predpis vyšiel od sv. Vladislava, z čoho je jasne vidieť, že východný obrad jestvoval a prekvital.

„Kňazi nech si berú za ženy kňazské dievčatá, vlovicu si nesmú viazať a keby žena zomrela, nesmie sa ženit druhý raz kňaz a keby sa oženil, je pozbavený úradu cirkevného.“

Za doby sv. Vladislava bolo málo latinského obradu. Na sneme riešil, že keď nebudú dodržiavať predpisy gréckej cirkvi, tak ich vyženie.

9. Za doby Kolomana, kráľa uhorského, duchovenstvo cirkevné zákony prekladalo do latinčiny a bolo nútené, aby sa učilo latinčine. Koloman stal sa biskupom latinským, aby mohol šíriť latinský obrad celou silou.

10. Duchovenstvo za doby sv. Vladislava a Kolomana sa ženilo, to znamená, že bolo východného obradu.

11. Kráľ Béla III. vychovaný bol na cisárskom dvore v Carigrade spolu so svojou manželkou a bol gréckokatolíkom, takže za jeho panovania prekvital v Uhorsku východný obrad.

12. Pápež Inocent III. ešte roku 1201 robil výčitky kráľovi Imrichovi, že v Uhorsku je len jeden kláštor latinského obradu a všetky ostatné sú grécke.

V tých časoch v Uhorsku bolo vyše 400 kláštorov východného obradu, ktoré neskôršie zaplnili mníši latinského obradu.

13. Dokladom nám je, že pribinovski Slováci žijúci, za Dunajom v Pannonii, boli východného obradu, lebo ich vyučovali baziľiáni z kláštorov a ich centrum bol kláštor tychoňský pri Blatne.

14. Za kráľa Andreja II. ešte východný obrad prekvital v Uhorsku, lebo pápež Honorius roku 1221. nariadil, aby rehoľníctvo prevzalo latinský obrad a tým všetkých získal na latinský obrad.

15. Zenba uhorských kráľov a veľmožov s dcérami gréckych a ruských cárov.

16. Za kráľa Bélu IV. bola vzbura, za zavedenie latinského obradu v Uhorsku. Ak neprevezmú latinský obrad, že Maďari sa poslovančia, tak odôvodňovali nemcofilovia, len aby ich priviedli k latinskému obradu a tým si ich aj podmanili. Za panovania Bélu IV. Tataři zničili kláštory, takže dokumenty a listiny zhorely. Za-

lovali sa baziliáni z hrušovského slávneho kláštora, že im Tatarí všetko zničili. Deéra Bélu IV. vydala sa za L'va, ktorý bol synom ruského panovníka Daniela, čo je dôkazom, že bol východného obradu.

17. Pod vládou kráľa Štefana V. v celej ríši prekvital obrad východný a, jeho nástupca Vladislav VI. (1272—1290) šírili grécky obrad po celej ríši, takže ho nemcofilovia volali schizmatikom, lebo roku 1261 duchovenstvo latinského obradu bolo vypovedané z ríše. Čo robil Vladislav VI. to robil i jeho nástupca Andrej III. (1290—1301). Po vymretí rodu Arpádovcov, vymieral i obrad cyrilometodejský.

18. Nemcofilovia usadili na maďarský trón Itala Karla Roberta, ktorý celou silou šírili obrad latinský. Počínajúc panovaním Anjouovcov, usadzujú sa v starom Uhorsku latinskej rehole a s nimi zakoreňuje sa latinský obrad. Tí, ktorí nechceli prevziať latinský obrad, nemohli sa dostať do vyšších úradov. Takto nemci pričinením Anjouovcov spôsobili ťažkú kalváriu slovanskej liturgii a skoro ju pochováli. Rumuni nijak nechceli prevziať latinský obrad. Nemcofilovia nechceli zase im nechať slovanskú liturgiu a aby mohli slovanskú liturgiu zničiť, naviedli Rumunov, aby preložili obrady do rumunčiny a maďarčiny, a tým sa mala slovanská liturgia pochovať.

Sv. Cyril a Metod vyorodovali v nebi, že v ríši Veľkomoravskej Česi, Moravia, Slezáci, Slováci a Rusíni sa vzkriesili, a tak slovanská liturgia počína v novej vlasti púšťať svoje kvietky a príde čas, keď semná rozseje sa po celej ríši a sv. Cyril a Metod budú oslavovaní v svojom národe v Československej republike.

19. Slovanský obrad mal svojho ochrancu ešte v Matejovi Korvinovi o ktorom sa tvrdí, že bol gréckeho obradu.*

Za neho museli vrátiť gréckym baziliánom ukradnuté majetky a kláštory a on pracoval na obnovení biskupstiev slovanských. Lenže žiaľbohu po jeho smrti ničilo sa všetko. Potom padol aj Carigrad a s tým všade sa zosilňoval latinský obrad. Do starého Uhorska prišli rehoľníci všetkých rádov a po celej ríši rozšírili latinský obrad.

Grófstva dostávali Nemci a nemcofilovia, ktorí šírili len latinský obrad a podporovali. Slovanskí grófovia, keď nechceli prevziať latinský obrad, museli sa grófstva zrieknuť. Mená si museli ponechať, alebo pomad'arčiť, na pr. Petrov—Petroczy, Rakov Rá-

*B. Pačovský, Istorija Podkarpatskej Rusi, na str. 113 a 114.

kóczy. Pavlov Pálffy. Ešteraz—Eszterházy atď. Slovanské farnosti duchovenstvá a kláštory ostali bez patrónov a majetky im odobrali, takže slovanská liturgia nemala svojich pracovníkov. Kňazi museli pracovať tak, ako ľud. Pre chudobu, nemohli dať študovať svojich synov. Grófovia neuznali posviacku gréckych kňazov, preto niet divu, že slovanská liturgia upadla. Zázrakom božím a veľkým odporovaním sv. Cyrila a Metoda, zostali dve biskupstvá, prešovské a mukačevské, ktoré zasluhujú najväčšiu úctu v našej republike.

20. Dokazom, že obrad cyrilometodejský prevítal v starom Uhorsku, sú maďarské slová, prevzaté z cyrilometodejského jazyka. Na pr.: szent kereszt-sventý knest-svätý kríž, angel—angyal, szent vacsora-sventlá večera, pop—pap, rab—rab (otrok), večiereň—vecserne, utiereň-velernye, mäsopust—húshagyó, pomenovanie dní v týždni, milosť—malaszt, oltár—oltár atď.

21. Že grécky obrad prevítal v starom Uhorsku, svedčia archeologické predmety a nálezy.

22. Na území starouhorskom zachované je až dosiaľ podanie o viere našich predkov, ako píše Maďari: „Ó-HIT“ — stará viera je cyrilometodejská a novú vieru pomenovali novou, čiže žiackou, lebo ju žiaci širili a po maďarský pomenovali: „Deák anyá sz. egyház“ t. j. „Študentská sv. matka cirkev.“

Príčiny úpadku slovanského obradu.

1. Nemecké duchovenstvo a panovníci.

Duchovenstvo chcelo mať veľkú vládu a poplatky od Slovanov a panovníci veľkú ríšu a grófstva, t. j. majetky, lenže im prekážala slovanská liturgia, ktorú celou silou sa snažili vyhubiť.

2. Povyhňované slovanské duchovenstvo nemalo právo sa vrátiť do svojej vlasti len preto, aby na ich miesto mohlo sa usadiť nemecké.

3. Grófstva mali len Nemci a nemečofilovia, ktorí širili a majetkami obdarovali latinské duchovenstvo.

4. Slovanské duchovenstvo bolo pozbavené majetkou a bolo bez všetkej podpory.

5. Latinskí biskupi boli Nemci a z grófskych rodín, ktorí širili politiku nemeckých kráľov.

6. Nemecká kolonizácia.

7. Slovania nemali školy, v úradoch ľudia a boli zaostali.

8. V školách a úradoch bola zavedená reč latinská.

9. Zavedené boli rehole atď.

Co robili Nemci, to robili i Maďari po vymretí rodu Arpádovského.

Nad Čechmi, Poliakmi, Slezanmi, Moravanmi panovali Nemci a nad Slovákmi, Nemci a Maďari. Preto niet divu, že vieru zanechali pre prenasledovanie.

Najväčšiu úctu si zasluhujú Slováci a Rusini gr. kat., pretože „DEDICTVO OTCOV SVOJICH, t. j. sv. Cyrila a Metoda si zachovali,“ a preto medzi nimi slovanská liturgia prekvitá!

Liturgia slovanská u iných národov slovanských.

U Rusov a národov juhoslovanských sa slovanská liturgia zachovala až dodnes. Okrem nich majú ten obrad nemnohí Slováci, Rumuni a Maďari, ale posledné dva národy prispôsobujú si ju svojej reči.

Rumuni prispôsobujú si svojej reči obrad od roku 1698. a Maďari od roku 1912.

Haec lingua a utem solum modernis temporibus auctoritatem in sacris obtinuit. Antiquitus debuerunt etiam Romani uti lingua Slavonica. In fine, modernissimus temporibus etiam alphabeta Romanicum in libros liturgicos introductum est. Missa Graeca, Maximilianus pag. VI. et VII.

Pôvodná slovienska reč dostala u slovanských národov rozličné zafarbenie krajové. Slovienčinu každý slovanský národ prispôbuje si svojmu jazyku, najmä výslovnosti, na pr. Bulhar povie: „Gospodi, pomiluj!“, Slovák a Rusin: „Hospodi, pomiluj!“

Písmeno jať jedni vyslovujú e, je a iní ji a i. Na pr.: vek, vick, vik.

Podľa úsudku viacerých odborníkov jazykovedeckého odboru ustálená je, že písmeno jať sa má vyslovovať ako české ě a slovenské ie.

Dnes jazyk sloviensky volajú jedni rečou „staroslovianskou“, slovanskou, „starobulharskou“ iní „cirkevnoslovanskou“, latinský „lingua veteroslavica“, francúzsky „la langue vieux — slave“.

V nej zachovalo sa nám veľké množstvo pamiatok, starých rukopisov a kníh, siahajúcich do XI. storočia.

Jazyk sloviensky je už dnes vymretý a preto sa potrebovalo, mať najužívanejšej liturgie slovanskej aj v preklade slovenskom, čo som i urobil a tak každý Slovák, Moravan, Slezan a Čech môžu

dobre porozumieť liturgii cyrilometodejskej. Nech' slúži toto dielo k povzneseniu náboženského ducha medzi našim ľudom.

Východná cirkev.

Východná cirkev delí sa na päť obrádov. Pretože pripravujem dejiny týchto obrádov, kde ich obšírnejšie opíšem, spomeniem teraz len všeobecne o nich.

V časopise „L'Unité de L'Église“ v č. 10. z r. 1933. je uverejnený štatistický výkaz na str. 154—158. koľko patriarchov, arcibiskupov, biskupov, kňazov a veriacich jest a akej sú národnosti.

Túto štatistiku porovnal som s hodnovernou osobou úradujúcou v Ríme z „Congregatio pro Ecclesia Orientali“.

Predbežne stačí nám vedieť, koľko patriarchov, arcibiskupov a biskupov jest a akej sú národnosti.

1. Obradu byzantského, čiže gréckeho sú národy: Albanci, Bulhari Gréci, Italo-Albanci, Juhoslovania t. j. Srbi, Chorvati a Slovinci, Melkiti, Maďari, Rumuni, Poliaci, Rusi, Ukrajinci, Rusni, Slováci a iní.

Majú jedného patriarchu, 8 arcibiskupov a 35 biskupov.

2. Obradu alexandrijského sú národy: Kopti, Etiopi, tiež mnohí iní. Majú jedného patriarchu, 2 biskupov a 3 vikariáty.

3. Obradu antiochského sú národy: Malakeresi, Maroniti, Syriji a iní. Majú dvoch patriarchov, dvoch vicepatriarchov, 5 arcibiskupov a 13 biskupov.

4. Obradu armenského sú národy: Armenci a iní. Majú jedného patriarchu, jedného vicepatriarchu, 5 arcibiskupov a 17 biskupov.

5. Obradu chalcedonského sú národy: Chalcedonci, Malabarci a iní. Majú jedného patriarchu, 2 vicepatriarchov, 2 vikárov patriarchálnych, 3 arcibiskupov a 15 biskupov.

Biskupstvá východnej cirkvi v spomenutých obradoch sa sjednotili po všeobecnom cirkevnom sneme florentskom!

Florentská unia uznala práva východnej cirkvi a od tých čias sú sjednotení z Rímom. Mnohí ostali až dosiaľ odštiepení od sv. apoštolskej rímskej Stolicy. Cirkev a viera sú jedno, ako je Boh jeden. Ježiš Kristus jeden, nebo jedno.

Obrady a národy sú rozličné, ako na jednej zemi sú rozličné kvietky, dievky jednej matky v rozličných úradoch, v nebi rozličné triedy na pr.: archanjeli, anjeli, serafini atď.

Jedna cirkev Kristova musí mať jednu hlavu, ktorá sa musí starať o cirkev všeobecne a zastupovať na zemi vo viditeľnosti Pána Ježiša Krista, a tou je pápež! Ježiš Kristus s dvanástimi apoštolmi tvorili jedinú cirkev a apoštolovia so sv. Petrom liež len jedinú. Teda podobne majú jednu cirkev tvoriť všetci biskupi rozličných obrádov spoločne s pápežom, aby bol jeden pastier a jeden cvičenec*.

Duša kresťanská.

Duša kresťanská zvelebuj Boha,
že nám Cyrila dal i Metoda.
Svätý Cyril, svätý Metod,
ľud kresťanský ctí Váš príchod,
že ste nám priniesli vieru Krista.

Prišli ste k našim pohanským predkom,
cvičili ste ich verne vo všetkom.
Svätý Cyril, svätý Metod,
ľud kresťanský ctí Váš príchod,
že ste nám priniesli vieru Krista.

Sväté Písmo v slovenskom jazyku
nechali ste nám v radosť veľkú.
Svätý Cyril, svätý Metod,
ľud kresťanský ctí Váš príchod,
že ste nám priniesli vieru Krista.

Posilňujte nás v tej pravej viere,
ktorá otvára do neba dvere.
Svätý Cyril, svätý Metod,
ľud kresťanský ctí Váš príchod,
že ste nám priniesli vieru Krista.

*Ján X. 16.

Záverečné slovo autora.

Srdečné vďaky vyslovujem Vysokodôstojnému Ordinariátu prešovskému a cenzorom *dr. Št. Gojdičovi, dp. M. Trčkovi*. Slovutným *p. J. Fedákovi* a *Mikulášovi Čollákovi*, ktorí nestažovali si prezreť rukopis tejto knižočky a svojimi cennými poznámkami prispeli k jej zdokonáleniu.

Nechže slúži táto knižočka k povzneseniu náboženského ducha medzi našim ľudom a k veľkolepým oslavám cyrilometodejským.

Pramene:

1. Chronica Nestoris ed. Fr. Miklosich Vindobona. 1860.
2. Anonimi Belae Regis Notarii Historia Hungaricarum, Tyrnaciae. A. 1765.
3. M. Rogéri Hungari, varadensis capituli canonici Miserabile Carmen, seu historia super destructione Regni hungaria temporibus Belae IV. Regis.
4. I. Basillovits-Brevis notitia Fundacionis Teodori Koriatovits, olim Ducis Munkács, Kasoviae.
5. K. A. Medvecký: Cirkevné pomery kat. Slovákov v niekdejšom Uhorsku, Ružomberok.
6. L. Petráš: Cirkevné dejiny. Trnava.
7. Dr. L. Zachar: Sv. Cyril a Metod na Devíne. Trnava. 1928.
8. Fr. Kulhánek: Ludové dějiny Československé. B. Bystrica. 1922.
9. J. Vychodil: Popis Velchradských památností.
10. Dr. Fr. Přikryl: Památky sv. Cyrila a Metoda. Kroměříž. 1933.
11. A. Lapôtre: Moravané v Praze 1898.
12. Dr. J. Bílý: Dějiny sv. apoštolů sv. Cyrila a Metoda. Praha. 1863.
13. Dr. Fr. Král: Sv. Prokop. Praha. 1895.
14. Fr. Sasínek: Dejejis Slovanov. Praha. 1887.
15. " " Ulfilas a glagolské písmo.
16. Dr. M. Rusnák: Epiklesis. Prešov. 1926.
17. Dr. J. Stanislav: Říša Veľkomoravská. Praha. 1933.
18. " " Životy slov. apoštolů Cyrila a Metoda. Praha. 1933.
19. Dr. V. Vilinskij: Unionismus. Trnava. 1932.
20. Dr. F. Grivec: Slovanskí apoštolovia sv. Cyril a Metod. Olomouc. 1927.
21. A. Petrov: Istoriija Ruskoj Cerkvi v Uhorsku. Petrohrad. 1906.
22. D. Popovič: Istoriija cerkovna. Užhorod. 1925.
23. Dr. D. Ňarady: Život sv. Cyrila a Metoda. Užhorod. 1923.
24. Dr. I. Ohlenko: Pamiatky staroslověnské z X--XI. stor. Varšava. 1929.
25. Iv. Stojanov: Istoriija na Blgarskija narod. Plovdiv. 1920.
26. D. Mirčev: Literatura. Plěven. 1923.
27. M. Mirov: Kázne o sv. Cyrillovi a Metodovi v rukopise. Carihrad.
28. Dr. H. Sztripszky: Jegyzetek a Görög kultúra Árpádkori nyomainról. Budapest.
29. A. Décsy: Historia gréckej cirkvi v Uhorsku. 1797.
30. Réval: Nagy lexikona.
31. P. M. Schaller: Liturgia. Praha. 1933.
32. Bielowski: Mon. Pol. Historia.
33. Dudík: Dějiny.

Niektoré veci sú opísané z mojej cesty balkánskej a mimo toho, použil som ešte mnohé iné knihy a časopisy.

OBSAH:

strana:

Úvodom	3
Liturgický jazyk	3
Jazyk latinský	4
Slovania	4
Obrad cirkevný	5
Posolstvo Rastislavovo v Carihrade	7
Bankánski Slovania	7
Sv. Cyril a Metod	8
Cesty sv. Cyrila a Metoda	11
Cesty sv. Metoda apoštolského legáta	12
Misijné územie našich sv. apoštolov	12
Prečo Rastislav žiadal z východu vierozvestov	13
Akého obradu boli sv. Cyril a Metod	13
Či je pravda, že pápež Štefan V. sv. Metoda vyhlásil sa kacíra?	16
Prečo všetci Slovania sv. Cyrila a Metoda menujú svojimi apoštolmi?	26
Slovanské písmo, či cyrilika, alebo hlaholika?	28
Srbi	31
Bulhari	31
Poliaci	32
Polabskí Slovania	33
Rusi	33
Rumuni	34
Česi a Slováci	34
Vyhnanie slovanského duchovenstva	35
Prvá čiastka vo vyhnanstve	37
Druhá čiastka slov. duchovenstva	38
Cirkevné rozdelenie Slovenska	39
Doklady o slovienskej cirkvi cyrilometodejskej	39
Slovensko	41
Tretia čiastka slov. duchovenstva	44
Uhorsko	45
Príčiny úpadku slov. obradu	49
Liturgia slovanská u iných národov Slovanských	50
Východná cirkev	51
Duša kresťanská	52
Záverečné slovo autora	53
Pramene	54